

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1194

6. OŽUJKA 2026. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

Mobitel u rukama djece i odraslih

Ovisnost koju sami odobravamo

SADRŽAJ

5

Reagirane zbog Facebook naloga DSHV-a
»Lažni glas naroda« ili »jedini slobodni medij«

9

Delegacija osječkog sveučilišta u posjetu HNV-u
Most prema akademskoj budućnosti

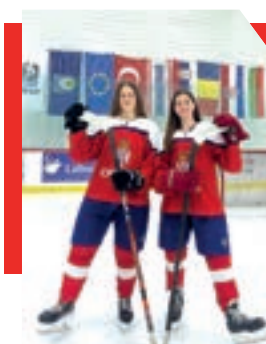
12

Otac Zlatko Žuvela, OCD, vicepostulator kauze Sluge Božjega o. Gerarda
Život koji i danas nadahnjuje

20

Svjetsko prvenstvo u hokeju na ledu za žene
Gimnazijalke u dresovima reprezentacije

30

Izložba *Tragovi hrvatskih kipara u Srbiji* otvorena u Beogradu
Sjećanje na zajedničku prošlost

44

Odbojkaški Kup Srbije
Spartakova pobjeda za povijest

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeva 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijjin (predsjednik), vlč. Josip Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)

- Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
- Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
- Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
- Zvonko Sarić
(novinar)
- Jelena Dulić Bako
(novinarka)
- Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
- e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
- **LEKTOR:**
• Zlatko Romić
- **TEHNIČKA REDAKCIJA:**
• Thomas Šujić (tehnički urednik)
- Jelena Ademi (grafička urednica)
- **FOTOGRAFIJE:**
• Nada Sudarević
-

FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:

- Mirjana Trkulja
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
(distribucija@hrvatskarijec.rs)
- **ADMINISTRACIJA:**
• Branimir Kuntić
- **TELEFON:** ++381 24/55-33-55;
• ++381 24/55-15-78;
• ++381 24/53-51-55
- **TEKUĆI RAČUN:** 325950060001449230
- **E-MAIL:** ured@hrvatskarijec.rs
- **WEB:** www.hrvatskarijec.rs
- **TISAK:** Rotografika d.o.o., Subotica
- List je upisan u Registar javnih glasila
• Agencije za privredne registre Republike Srbije
• pod registarskim brojem: NV000315
• COBISS SR-ID 109442828
- CIP - Katalogizacija
• u publikaciji Biblioteka
• Matice srpske, Novi Sad
• 32+659.3(497.113=163.42)

Ćirilica i(li) latinica

Po Zakonu o službenoj upotrebi jezika i pisma u Srbiji su u uporabi ćirilčno i latinično pismo. Doduše, u Zakonu ćirilica i latinica nisu baš ravnopravna pisma, jer se, kako je navedeno, uporaba latinice regulira upravo ovim zakonom, koji pobliže određuje kada se uz natpise na ćirilici mora koristiti i latinično pismo, ali uvijek tako da je prva ćirilica. No, ako se pogledaju statuti lokalnih jedinica (zadržat ćemo se na Vojvodini), u dijelu njih u službenoj uporabi osim ćirilice jesu i latinica, uz jezike nacionalnih manjina tamo gdje ima uvjeta. Od 49 lokalnih samouprava u Vojvodini u sedam je uz ćirilicu u službenoj uporabi i latinica, a u čak 28 u službenoj uporabi je i neki od jezika nacionalnih manjina. (O slučajevima kada se glede službene uporabe jezika i pisma ne poštuju ni vlastiti statuti neću ovoga puta.)

Ovako iščitano, reklo bi se: puna ravnopravnost jezika i pisma. No, ako poželite u knjižnici posuditi neki od novih hit naslova, nije baš sigurno da će vam se posrećiti dobiti na čitanje željenu knjigu, jer se može dogoditi da je tiskana na latinici, pa je već u startu hendikepirana, jer Ministarstvo kulture za javne knjižnice otkupljuje samo knjige na ćirilici. Bez obzira na kvalitetu sadržaja, popularnost ne može. Pogrešno je pismo.

Ako je suditi po natječaju koje je Ministarstvo kulture objavilo u 2025. godini za otkup knjiga (kada je i uvedena prednost ćirilice) od onih koji preferiraju latinicu u boljem položaju su pripadnici nacionalnih manjina, jer se za javne knjižnice otkupljuju knjige i na jezicima nacionalnih manjina. Bilo bi zanimljivo negdje vidjeti podatak koliko je takvih naslova.

Z. V.

Hrvatska ponudila rješenje

Dugoročne vize vozačima kamiona iz Srbije

Predsjednik Privredne komore Srbije **Marko Čadež** izjavio je na *Kopaonik biznis forumu* kako je Vlada Hrvatske ponudila rješenje koje bi moglo olakšati rad transportnim kompanijama iz Srbije. Naime, kako je naveo portal *Danas*, kompanijama koje imaju ugovore s firmama iz Hrvatske ili drugih država članica Europske unije omogućilo bi se dobivanje dugoročnih viza za vozače kamiona koji prevoze robu za te kompanije. Prema njegovim riječima, prijedlog je iznesen na nedavnom sastanku, a odnosi se na inicijativu da Hrvatska predloži i drugim državama članicama EU-a sličan model rješavanja problema nedostatka vozača u transportnom sektoru. Čadež je dodao kako je i Mađarska najavila mogućnost primjene slične mjere.

Govoreći na panelu »Zajedno napred: Regionalna integracija Zapadnog Balkana«, Čadež je istaknuo kako prijedlog nije rezultat političkih motiva, već praktične potrebe za stabilnim prometom robe. Kako je kazao, i Hrvatska je svjesna velikih gospodarskih gubitaka koji nastaju u situacijama kada dolazi do blokada na granicama. Prema njegovim riječima, šteta koja je nastajala tijekom blokada graničnih prijelaza krajem siječnja mjerila se desecima milijuna eura dnevno. Do blokada je došlo nakon što su prijevoznici iz regije prosvjedovali zbog strogog viznog režima Europske unije i primjene pravila 90/180 dana, prema kojem vozači iz zemalja izvan EU-a mogu boraviti u državama Schengenskog prostora najviše 90 dana u razdoblju od 180 dana. Dodatne poteškoće u pro-

metu robe donijelo je i pooštavanje graničnih kontrola uvođenjem sustava ulaska i izlaska (EES), koji predviđa automatsko uzimanje biometrijskih podataka na granicama. Čadež je podsjetio kako je Europska unija ranije sugerirala da prijevoznici iz regije osnivaju tvrtke u državama članicama kako bi lakše poslovali na europskom tržištu. Međutim, prema njegovim riječima, pokazalo se da takav model nije održiv te da je potrebno pronaći regulatorna rješenja unutar samih država članica, posebno imajući u vidu kronični nedostatak profesionalnih vozača u europskom transportnom sektoru.

Član Upravnog odbora poslovnog udruženja *Međunarodni transport Srbije* **Dušan Nikolić** najavio je blokadu teretnih graničnih prijelaza 14. travnja ukoliko problem boravišnog statusa profesionalnih vozača u državama Schengenskog sporazuma ostane neriješen.

Nikolić je za agenciju *Beta* izjavio da je od 10. travnja predviđena puna primjena sustava ulaz/izlaz (EES) i pravila 90/180, prema kojemu vozači kamiona ne smiju boraviti u schengenskim državama dulje od 90 dana u razdoblju od šest mjeseci. Nikolić je dodao da će protest početi i ranije ukoliko od 10. travnja dođe do masovnijeg oduzimanja vozila, a vozači koji su prekoračili dopušteno trajanje boravka budu deportirani u matične zemlje. Istaknuo je da će Transportna zajednica nastojati uskladiti termin blokade s vozačima iz Bosne i Hercegovine, te da će u slučaju izostanka Crne Gore iz protesta biti blokirani izlazi prema toj državi i Sjevernoj Makedoniji. Nikolić je ocijenio dobrim prijedlog Hrvatske da vozačima iz trećih zemalja produlji boravak ako prevoze robu za tvrtke registrirane u Hrvatskoj, no upozorio je da bi takvo rješenje iziskivalo dugotrajne izmjene zakonske regulative.

Europska komisija najavila je izmjenu viznog režima krajem siječnja ove godine, nakon četverodnevno prosvjeda vozača iz Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore. Konkretno rješenje problema, međutim, još nije doneseno. Probni period za EES i pravilo 90/180 traje do 10. travnja. Sustav je uveden, kako je objasnila EU, s ciljem sprječavanja nezakonitih ulazaka migranata. Do uvođenja tog sustava kontrola dužine boravka vozača kamiona obavljala se putem pečata u putovnicama i nije bila striktno provedena.

I. U.

Reagiranje zbog Facebook naloga DSHV-a

»Lažni glas naroda« ili »jedini slobodni medij«

Goran Kaurić uputio je priopćenje za javnost pod naslovom »Kampanja Tomislava Žigmanova protiv hrvatskih manjinskih institucija i uglednih pojedinaca mora stati« koje je potpisao kao »član Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, zamjenik predsjednika u mandatu 2021. – 2025.«. U priopćenju se navodi kako »duboko zabrinut zbog narušavanja ugleda hrvatskih institucija (Hrvatskog nacionalnog vijeća, NIU *Hrvatska riječ* i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata) i uvođenja neprihvatljivih metoda političke borbe unutar hrvatske zajednice u Srbiji«, skreće pozornost javnosti na zabrinjavajuće pojave na službenim komunikacijskim kanalima DSHV-a.

Niski udarci na Facebook nalogu DSHV-a

»Posljednjih dana, tjedana i mjeseci svjedoci smo pokušaja beskrupulozne diskreditacije dugogodišnjeg rada uglednih pojedinaca i javnih djelatnika unutar naše zajednice. Ovi napadi, koji se provode putem anonimnih profila na stranici DSHV-a na Facebooku nisu izolirani incidenti, već dio osmišljene kampanje. Posebno je simptomatičan profil pod pseudonimom 'Đuka Uskok', koji se pojavio bez identiteta, ali s retorikom i informacijama koje su dostupne isključivo uskom krugu ljudi unutar samog vrha stranke«, navodi se u priopćenju.

Kao autor ovog priopćenja i, kako je naveo, osoba koja je često meta ovakvih »botovskih« napada, Kaurić tvrdi kako administracija službene stranice DSHV-a »koja inače vrlo revnosno i strogo moderira sadržaj, dopušta da uvrede i klevete danima stoje netaknute«.

»Što je još pogubnije, administratori s navedenim anonimnim profilima ostvaruju interakciju, čime im izravno daju institucionalni legitimitet i potporu«, kaže Kaurić.

Nadalje tvrdi kako je »muk administracije stranke i Tomislava Žigmanova, na ovakve niske udarce zapravo njihovo najglasnije priznanje«, te da izostanak osude ovakvog ponašanja »pretvara pasivnost u suučesništvo u progonu neistomišljenika«.

Kaurić zaključuje kako, umjesto da se o radu i sudbini hrvatskih institucija raspravlja argumentirano i unutar samih institucija, pribjegava se kreiranju lažnog »glasa naroda«.

»Takve metode siju razdor i strah, razarajući unutarne povjerenje zajednice u trenutku kada nam je kohezija najpotrebnija. Političko djelovanje ne smije se svesti na digitalni linč iza maske anonimnosti. Istina ne treba lažne profile – ona stoji ponosno iza imena i prezimena. Moje ime je zajednici poznato, kao i moj rad. S druge strane, tko stoji iza 'Đuka' i sličnih kreatura – to već svi polako, s gorčinom, naslućujemo.«

Na koncu Kaurić poziva vodstvo DSHV-a da se vrati civiliziranim standardima komunikacije i prekine s praksom

»anonimnog blaćenja onih koji su svojim radom zadužili hrvatsku zajednicu«.

»Naša budućnost se ne gradi na botovima, već na integritetu i međusobnom poštovanju«, kaže on.

DSHV: Facebook nalogom protiv informativne manipulacije

Podsjetimo, politička stranka DSHV se već dulje vrijeme nalazi u krizi i blokadi zbog raskola u vrhu stranke, gdje se mogu prepoznati dvije žestoko suprotstavljene strane, jedna koju predvodi predsjednik stranke **Tomislav Žigmanov** i druga koju predvodi zamjenik stranke Goran Kaurić. Raskol je postao vidljiv u javnosti početkom prošle godine, u godini u kojoj je stranka trebala provesti unutarstranačke izbore, a koji do danas nisu održani.

Na Facebook nalogu DSHV-a, od kada sukob traje, objavljuju se različiti tekstovi u kojima se press služba ili pak Žigmanov kritički osvrću kako na frakciju DSHV-a protivnu Žigmanovu, tako i na Hrvatsko nacionalno vijeće, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatska riječ*.

Među ostalim, u tekstovima objavljenim na ovom Facebook nalogu, navodi se kako »hibridni rat koji se unutar hrvatske zajednice vodi protiv DSHV-a gotovo godinu i pol dana kao jednu od nosećih linija u svojem programu ima i svakovrsno micanje DSHV-a iz područja kulturnog života te posvemašnju minimalizaciju u društvenom životu«.

»To onda za svoju posljedicu ima stvaranje takvog, dakako lažnog, privida u javnosti, što se dodatno snaži neviđenim propagandističkim prilozima u medijima na hrvatskom, kako o nebitnosti DSHV-a, tako još više i o omraženosti njegova predsjednika Tomislava Žigmanova. Veliku ulogu u širenju i snaženju 'istinitosti' spomenutih narativa imaju i osobe iz odmetnute strukture iz DSHV-a, kojima, i to treba ovdje istaknuti, upravljaju strukture nenaklonjene Hrvatima u Srbiji«, stoji, među ostalim.

U tekstu posvećenom upravo ovoj Facebook stranici, Press DSHV-a ističe kako su na vrijeme »prozreli namjere, ciljeve i načine nametnutog medijskog rata onih koji su odlučili porobiti samostalnu hrvatsku političku stranku«.

Zbog toga DSHV ističe u svojim napisima kako su odlučili kroz svoj Facebook nalog objavljivati svoja saopćenja, analize i komentare na događanja i procese relevantne za ovu političku stranku i hrvatsku nacionalnu manjinu. Po njihovom mišljenju Facebook nalog DSHV-a je postao vremenom 'jedini slobodni medij na hrvatskom jeziku u Srbiji danas'.

J. D.

Mobitel u rukama djece i odraslih

Ovisnost koju sami odobravamo

»Preporuka je da vrijeme provedeno na mobitelu ne prelazi 2 sata dnevno. U praksi smo svjedoci da djeca osnovnoškolske dobi na mobitelima provode više od 5-6 sati dnevno što ima razne štetne posljedice«, kaže Ana Mikula

Svjedoci smo da nam je mobitel svima donio puno olakšica, ali isto tako i puno problema kojih možda nismo (još) svjesni. Dostupni smo svima i uvijek. Sve mora biti sada i odmah. Često vidimo djecu kako u rukama imaju mobitel, ali ne vidimo sebe. Svaki mobitel ima u postavkama mogućnost pogledati koliko ste vremena tijekom dana ili tjedna proveli s njim u rukama. Pogledajte, iznenadit ćete se i sami.

Sve smo manje u stvarnosti

Oni malo stariji (iznad 30 godina) imali su djetinjstvo bez mobitela, no današnja djeca prije znaju skrolati na mobitelu, nego samostalno jesti. Dok smo ponosni na to što naš mališan zna napraviti, često nismo svjesni što mu radimo. Kolike i kakve su posljedice dugotrajnog korištenja mobitela za djecu, njihovu socijalizaciju i svakodnevnu komunikaciju pitali smo i struku.

»Posljedice su vidljive i kod odraslih ljudi. Sve manje smo u 'stvarnom svijetu'. Mobitel i ostali digitalni uređaji su definitivno dio naše stvarnosti, često su i neophodni za posao, pomažu u učenju, komunikaciji... Međutim, moramo priznati da ih često koristimo i kao bijeg od realnosti. Beskrajno skrolanje oduzima nam vrijeme, a počiva na istim principima kao i ostale bolesti ovisnosti. Posebno je osjetljiva situacija kod djece čiji se mozak još razvija. U praksi vidimo da su sve češći poremećaji govora, kao i problemi održavanja pažnje. Igrice i video sadržaji su uglavnom kratki i veoma brzi. Mozak se navikne na takve podražaje pa mu sve što je sporije postane teško i dosadno, počevši od čitanja i pisanja. Sve je manje strpljenja u vršnjačkoj interakciji. Slabiji je razvoj socijalnih vještina. Djeca su manje sposobna rješavati konflikte. Konflikte se izbjegavaju, a komunikacija uživo može izazvati nelagodu. Djeca uče od roditelja, ali ne ono što im govorimo, nego prvenstveno ono što radimo«, pojašnjava magistra psihologije **Ana Mikula**.

Na istu temu nadovezuje se i MA učiteljica, masterandica obrazovnih politika, pedagoška savjetnica, članica FENS-a i izlagač na međunarodnim konferencijama na temu primjene neuroedukacije u nastavi **Iris Stantić Miljački** koja iz svog aspekta kaže:

»Dječji mozak u osnovnoškolskoj dobi još je u fazi intenzivnog sazrijevanja, osobito prefrontalni korteks – dio mozga iza čela, koji je zadužen za pažnju, planiranje, kontrolu impulsa i donošenje odluka. Ako je dijete izloženo stalnim digitalnim podražajima, taj se sustav 'uči' brzim promjenama i trenutačnoj nagradi, a ne ustrajnosti i odgodi zadovoljstva. Dijete koje stalno prima notifikacije teže podnosi dosadu, a upravo je dosada prostor u kojem se rađa kreativnost i unutarnja motivacija. Kada je u pitanju socijalni razvoj, djeca imaju manje prilike za čitanje izraza lica, prepoznavanje tona glasa, čekanje reda i toleriranje različitih mišljenja. Dugoročno se može razviti slabija tolerancija na frustraciju. Jednostavna društvena igra poput *Čovječe, ne ljuti se* ili složenija suradnička igra u kojoj djeca zajednički rješavaju zadatak prirodno razvija planiranje, samokontrolu i odgovornost – vještine koje ekran ne može zamijeniti. Razvoj tog dijela mozga ne traži izolaciju od tehnologije, nego stvarno iskustvo odgovornosti, čekanja i suradnje«.

Kada, koliko i zašto?

Postavlja se pitanje kada je vrijeme za prvi mobitel? Preporuka koja postoji jeste da se u predškolskom dobu dijete treba što manje izlagati digitalnim uređajima.

»Što se mobitela tiče, dijete u nižim razredima osnovne škole teško postiže samokontrolu i ne razumije dovoljno rizike digitalnog svijeta. Ukoliko je zbog sigurnosti ili drugog opravdanog razloga potrebno da dijete ima mobitel, preporuka je da to bude jednostavniji uređaj, *satić smartić* ili mobitel bez interneta. U ovom uzrastu potrebno je ograničiti vrijeme pred ekranima na otprilike sat vremena dnevno. U višim razredima osnovne škole dijete može odgovornije i sigurnije koristiti mobitel, ali i dalje uz nadzor. Roditelj mora imati pristup uređaju i moraju postojati jasna pravila korištenja. Preporuka je da vrijeme provedeno na mobitelu ne prelazi dva sata. U praksi smo svjedoci da djeca osnovnoškolske dobi na mobitelima provode više od 5-6 sati dnevno što ima razne štetne posljedice – od manjka sna, slabijeg školskog uspjeha do lošije socijalizacije. Ipak, važnije od samih minuta je i način na koji dijete koristi mobitel – je li to nešto kreativno

ili je u pitanju beskrajno skrolanje, kao i to ima li dijete i druge interese i hobije«, kaže Mikula.

Tko bi sve to mogao ispratiti? Roditelji rade, a često je situaciju da se djeci daju mobiteli kako bi bili zaokupljeni time, bez previše pitanja ili gluposti. Koliko takvim načinom možemo utjecati na dječju kominuaciju, fond riječi, porast socijalne anksioznosti ili rad moždanih vijuga? Digitalna komunikacija često se sveđe na kratke poruke, kratice i emotikone.

»Manje razgovora uživo znači i manje prilika za razvoj narativnih sposobnosti. Fond riječi raste u živom dijalogu, kroz pripovijedanje i raspravu. Na razini neuroznanosti, brzi i nepredvidivi digitalni podražaji aktiviraju sustav nagrade i potiču lučenje dopamina, a stalne notifikacije i povećana izloženost usporedbama na mrežama mogu održavati blago povišenu razinu kortizola – hormona stresa koji se luči kada je organizam u stanju pripravnosti. Dugotrajno povišen kortizol može otežati koncentraciju i povećati razdražljivost. Adrenalin ubrzava rad srca i povećava budnost – što je korisno u sportu, ali ne i kada je stalno potaknut digitalnim uzbuđenjem. Suprotno tome, stvarni socijalni kontakt, zagrljaj ili zajednički smijeh potiču lučenje oksitocina i serotonina, hormona povezanih s osjećajem sigurnosti i stabilnosti raspoloženja. Ne govorimo o 'oštećenju mozga', već o oblikovanju neuralnih putova – a oni su promjenjivi. Razvoj govora i

emocionalne pismenosti potičemo kroz aktivnosti poput obiteljske rasprave o aktualnoj temi. Takve situacije jačaju fond riječi, samopouzdanje i emocionalnu regulaciju«, pojašnjava Stantić Miljački.

Društvene mreže i ostatak

Društvene mreže mogle bi biti tema sama za sebe. U pojedinim zemljama su zabranjene mlađima od 16 godina. No, nisu samo društvene mreže opasnost, tu su i druge aplikacije, online igrice... a, kako je Mikula navela, djeca se često ugledaju i na »online idole«.

»Djeca se često uspoređuju s nerealnim prikazima života. Dolazi do pada samopouzdanja, anksioznosti i potrebe da budu prihvaćeni u online svijetu. S druge strane, putem online mreža djeca mogu izraziti i svoju kreativnost, održavati kontakte s vršnjacima. Preporuka je da se društvene mreže koriste tek pred kraj osnovne škole, a idealno tek oko 16 godina. Što se igrice tiče, ni tu nije crno-bijelo. Igrice mogu razvijati upornost, suradnju, planiranje, razvijanje strategije, ali je prisutno i mnogo rizika. Često su konstruirane tako da razvijaju ovisničko ponašanje, mogu razviti frustraciju i agresivnost, a prisutan je i veliki rizik od neprimjerene komunikacije s nepoznatim osobama«, kaže Mikula, dok Stantić Miljački navodi da se mozak prilagođava načinu na koji ga koristimo.

»Kratki videozapisi i brzi prijelazi treniraju mozak na fragmentiranu pažnju i stalnu promjenu fokusa. Svaka nova informacija donosi malu, brzu 'nagradu' u obliku lučenja dopamina. Dopamin je neurotransmiter koji sam po sebi nije loš; on motivira i potiče znatiželju. Problem nastaje kada se mozak navikne isključivo na brzu i učestalu stimulaciju te površinsku obradu informacija. Dulji tekst bez trenutačne nagrade postaje naporan. Dijete tada ne odustaje zato što ne može razumjeti, nego zato što mu nedostaje navika mentalne izdržljivosti. Važno je razvijati iskustva u kojima znanje ima kontekst i smisao, a ne samo brzinu. Time se trenira sposobnost zadržavanja pažnje i otpornost na distrakcije.«

U kojoj smo fazi?

Iako na trenutak možemo pomisliti da to nema nikakve veze, mobitel u dječjoj ruci utječe i na finu motoriku, koordinaciju pokreta... Kako je pojasnila Stantić Miljački, dodirivanje ekrana zahtijeva minimalne, repetitivne pokrete prstiju, aktivira ograničen raspon mišića i ne zahtijeva složenu koordinaciju. Fina motorika je izravno povezana s razvojem govora i kognitivnih funkcija, a ruka i mozak razvijaju se u međusobnoj povezanosti.

»Digitalni sadržaji nude trenutačnu povratnu informaciju, dok stvarne vještine zahtijevaju vrijeme, ponavljanje i postupno usavršavanje. Dijete koje redovito slaže slagalice razvija prostorno mišljenje i strpljenje; učenje sviranja klavira ili gitare, gdje obje ruke izvode različite zadatke i mozak mora sinkronizirati ritam, pokret i slušnu percepciju istodobno razvijaju motoriku, koncentraciju i emocionalnu regulaciju. Takve aktivnosti uče mozak da nagrada dolazi nakon uloženog truda, a ne pritiskom na ekran. Djeci ne možemo jednostavno 'uzeti' ekran, a da im ne ponudimo snažniju i smisleniju alternativu od virtualne. Odrasli moraju biti dosljedni i emocionalno dostupni, jer odnos ostaje najjači zaštitni faktor«, govori Iris.

Roditelji često nisu niti svjesni ovih problema, a s druge strane nameće se pitanje mogu li sve to kontrolirati roditelji ili je ovo alarm da se trebaju uključiti i škole, sustav obrazovanja i cijelo društvo? U Srbiji ne postoji specijalizirana državna ustanova isključivo za ovisnost od mobitela, ali se liječenje provodi kroz psihoterapiju u okviru klinika za bolesti ovisnosti i privatnih psiholoških savjetova. Kako se navodi, tretman uključuje intenzivnu psihoterapiju, grupne sesije i moderno rečeno – digitalni detoks.

»Potpune zabrane često su kontraproduktivne pa djeca počinju lagati i skrivati se. S druge strane, potpuna sloboda nameće djeci preveliku odgovornost za koju još nisu dovoljno zrela. Najvažnije je, zajedno s djetetom, postaviti jasna pravila korištenja digitalnih uređaja, učiti ih kritičnom mišljenju i pratiti sadržaje kojima se izlažu. O svemu ovome potrebno je educirati roditelje kako bi mogli pomoći djeci. To definitivno jeste i zadatak i škole i cijelog društva jer često ni roditelji nisu svjesni izazova i rizika koji su pred nama. Često nam je svima potrebna pomoć u načinu postavljanja zdravih i jasnih granica«,

navodi psihologinja Mikula, a nadovezujemo se pitanjem ima li nam spasa? Što je s prevencijom?

»Prevencija počinje rano, prije nego ekran postane primarni izvor zabave. To znači jasne granice, ali i bogat, strukturiran život. Djeca trebaju aktivnosti poput glazbene škole, plesa, folklora ili sporta jer imaju snažan neuroedukacijski učinak. Dopuštanje dosade jednako je važno, ona daje prostora za odmaranje od previše stimulusa i rađanje novih ideja. Preventivni pristup ne temelji se na strahu, nego na izgradnji otpornosti. Najvažnije je graditi kulturu ravnoteže. Djeca koja imaju strukturirane, ali radosne aktivnosti izvan tehnologije rjeđe razvijaju ovisničke obrasce. Tehnologija tada postaje alat, a ne središte djetetova svijeta ili zamjena za život«, pojasnila je Stantić Miljački.

Postoje aplikacije – treba ih koristiti

Postoje aplikacije uz pomoć kojih roditelji mogu postaviti jasne granice i stvari držati »pod kontrolom«. Je li to ispravan put?

»*Famiy link* naziv je aplikacije koju mogu preporučiti. No, mnogi je roditelji još ne koriste. Ne znam je li u pitanju neznanje, ali zaista mislim da je dobra i adekvatna. Činjenica je da u nekim trenucima djeci u školi treba mobitel. Mislim da je zabrana pogrešan odabir jer je putem mobitela najlakši oblik komunikacije ako se nešto dogodi. Upravo ovom aplikacijom može se ograničiti korištenje i tijekom boravka u školi. Primjerice, mogu koristiti samo poziv i sms poruke, ali može se i ograničiti aktivnost, korištenje, pa i vrijeme. Zabrana je rješenje kad se već stvar otrgne kontroli, ali mislim da je to najmanje efektivno rješenje. Treba ograničiti vrijeme, ako ne putem ove aplikacije, sigurno ima i drugih, no telefon je svakodnevica i tu nema dileme. I mi odrasli im dajemo takav primjer, a također smo previše na telefonu. Struka kaže da je nekih dva sata dnevno u redu, nisam stručan za to, ali rekao bih da je to i više nego dovoljno«, kaže nastavnik informatike, tehnike i tehnologije **Dubravko Bilinović**.

Direktan uvid u korištenje mobitela u školama, osobito na odmorima imaju i naši sugovornici.

»Djeca znaju biti tijekom cijelog odmora na mobitelu. Obično su to učenici, a to bi valjalo ispitivati, koji imaju poteškoće u socijalizaciji. I oni tako svoj fokus stavljaju na telefon. Nažalost, nekako prešutno to svima odgovara, manje je problema, ali mislim da je tu odgovornost i na nama, konkretno na obrazovnom sustavu. Na satu koji predajem potičemo korištenje tehnologije, ali su tu računala i tableti, a ne telefoni. No, vidim da djeca kad nešto pretražuju to rade na mobitelu iako sjede ispred računala. To su generacije koje odrastaju uz mobitel i to ne znači da su oni digitalno pismeni, naprotiv. Bojim se da je ovisnost o mobitelu prisutna i rekao bih da je u rangu s kockanjem, ali mi nažalost, kao društvo ne radimo ništa po tom pitanju. Nemamo stručne institucije koje bi se bavile ovim problemom i koje bi podigle svijest o ovome. Prepušteni smo sami sebi«, kaže Bilinović.

Ž. V.

Delegacija osječkog sveučilišta u posjetu HNV-u

Most prema akademskoj budućnosti

Delegacija Sveučilišta *Josipa Jurja Strossmayera* iz Osijeku boravila je 26. veljače u posjetu Hrvatskom nacionalnom vijeću, a tema susreta bila je suradnja na području obrazovanja, prvenstveno budućih studenata. Tijekom sastanka predsjednica Odbora za obrazovanje pri HNV-u **Nataša Francuz** i predsjednica udruge *Naša djeca* **Željka Vukov** upoznale su prorektora za nastavu i studente **Damira Matanovića** i prorektora za kulturu, umjetnost i sveučilišno izdavaštvo **Roberta Raponju** s prilikama u obrazovanju na hrvatskom jeziku, te s oblicima potpore učenicima i studentima.

Poseban naglasak stavljen je na posebne upisne kvote za buduće studente u Osijeku, kao i na stvaranje poticajnog okruženja za njihov boravak i studiranje. Pred-

»Drago nam je da su nas posjetili predstavnici sveučilišta iz Osijeka. Posljednjih godina imamo sve više zainteresiranih učenika za fakultete u ovom gradu. U Osijeku se sada nude atraktivni fakulteti i smjerovi dvo-predmetnih studija, a nije niti potrebno naglasiti da su tako studenti bliže svojim obiteljima. Zahvalni smo svima i izuzetno nam znači što imamo dobru suradnju sa svim sveučilištima u Hrvatskoj, ali nekako je s Osijekom sve lakše i jednostavnije«, kaže Nataša Francuz.

Za studij u Hrvatskoj u narednoj akademskoj godini zainteresirano je 33 maturanata. Po riječima Nataše Francuz, podjednaka brojka zainteresiranih je za Zagreb i Osijek, a ima i onih koji žele upisati studij u Splitu, Rijeci, Đakovu i Vukovaru.

stavnici Sveučilišta poručili su kako su partneri hrvatskoj zajednici u Srbiji te da će učiniti sve kako bi se studenti iz Vojvodine u Osijeku osjećali dobrodošlo i sigurno.

»Razmotrili smo niz pitanja i u svima smo se našli na istoj liniji. Imamo isti način razmišljanja i iste želje. Otvoreni smo za sve one studente koji žele doći studirati u Osijek. Ono što mi možemo ponuditi i obećati jeste da će ti studenti imati osigurano sve potrebno za studiranje, ali i za život mimo fakulteta. Kada su u pitanju posebne upisne kvote za fakultete, i tu ćemo biti otvoreni za brojne mogućnosti. Nama, ako smijem tako reći, relativno mali broj studenata iz Vojvodine neće značajno utjecati ili remetiti upis naših studenata. Naša želja je da studenti iz Vojvodine dođu, obrazuju se, steknu znanje, iskustvo i poznanstva, ali da se isti ti studenti i vrate u svoj rodni kraj i postanu stubovi hrvatske zajednice u Srbiji. Da onda oni budu ti koji će okupljati ljude oko sebe i pomagati da zajednica dalje živi i prosperira«, rekao je Damir Matanović.

»Za narednu godinu veliko interesiranje je za medicinu – opću medicinu, rehabilitaciju, kineziologiju, sestrištvo, pa onda je tu psihologija, i IT smjerovi, odnosno Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija (FERIT) u Osijeku i FER u Zagrebu. U studenome prošle godine imali smo prvi roditeljski sastanak, a u stalnoj smo komunikaciji s budućim studentima. Kada imamo njihove želje, kontaktiramo sva sveučilišta za koje postoji potreba. Sveučilište u Osijeku potvrdilo nam je i na ovome sastanku da će biti odobrene posebne upisne kvote, no za druga mjesta još nemamo potvrde nego se vodimo prošlogodišnjim moguć-

nostima. Ima i onih maturanata koji će morati polagati Državnu maturu u Hrvatskoj. Sada je na snazi da se svi budući studenti moraju prijaviti u sustav *postani-student* i prilikom prijave na nekim fakultetima već postoji uvid u posebne upisne kvote; neki fakulteti to jednostavno ne odobravaju niti imaju u pravilniku mogućnost za upisne kvote, a neki dodatno traže prijemni ispit. Do svibnja bismo trebali imati konačne liste. Ono što svi skupa radimo jest prijava u sustav, prikupljanje dokumentacije za Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, a za druga pitanja stojimo na raspolaganju, ali ne možemo sve obaviti umjesto studenta«, pojašnjava Nataša Francuz.

Ono što je Francuz naglasila jest da će HNV za sve studente koji moraju polagati Državnu maturu osigurati smještaj i hranu tijekom ispita koji se polažu u Osijeku, te kasnije ako bude potrebe i za smještaj u studentske domove u određenom mjestu.

H. R.

Rezultati planskog preseljavanja

U Vojvodini se nakon 1948. zadržalo oko 7.000 Hrvata, uglavnom u Bačkoj. Većina kolonista i njihovih potomaka u kasnijim se desetljećima postupno vraćala u svoj zavičaj, selila u veća urbana središta ili je iselila 1990-ih pod raznim pritiscima pa i bombaškim napadima na njihove obiteljske kuće

Kolonisti su 1948. godine nakon provedenog popisa stanovništva i završene kolonizacije činili 14% ukupnog stanovništva Vojvodine. Najveći broj kolonista iz drugih područja Jugoslavije (ne računajući vojvođanske autokoloniste) naseljen je u Bačkoj (131.045), zatim u Banatu (80.879) i Srijemu (14.153) (Žuljić 1989, 112-114) što je bilo u visokoj podudarnosti s prijeratnim brojčanim rasporedom Nijemaca na čije su posjede kolonisti najviše naseljavani.

Nacionalni i politički interesi

Prema podacima Glavne komisije za naseljavanje boraca u Vojvodini, ukupno je iz Hrvatske u Vojvodinu preseljeno 9.279 obitelji s 52.868 članova. O nacionalnoj strukturi kolonista jako je malo podataka u dostupnim izvorima i literaturi što može krivo voditi zaključku da je nacionalni aspekt kolonizacije bio zanemaren. Međutim, određivanje republičkih naseljeničkih kvota i rajona naseljavanja vjerojatno je bilo zasnovano i na političkim i nacionalnim interesima što se može djelomično iščitati iz nekih od dokumenata. Primjerice, interes Hrvatske da grupira svoje koloniste u blizini starosjedilačkih hrvatskih naselja, zatim svake od federalnih jedinica da svoje koloniste okupi na određenim područjima i sl. Uzimajući nacionalni sastav krajeva podrijetla kolonista, uspoređujući

popise stanovništva 1931. i 1948. godine u vojvođanskim naseljima, **Nikola Gaćeša** (1984.) je zaključio da je nacionalna struktura naseljeničkog stanovništva bila kako je prikazana u tablici.

Nakon završetka savezne kolonizacije u Vojvodini je bilo 29 naselja koja 1948. godine nisu imala popisanog hrvatskog stanovništva, najviše u vršačkom kotaru. Od koloniziranih hrvatskih obitelji, najveći broj bio ih je u somborskom kotaru, napose u naseljima Stanišiću i Riđici. Iako su Hrvati bili zastupljeni u svim vojvođanskim kotarevima, naseljavani su disperzno, a najčešće je bio slučaj da je broj naseljenih hrvatskih obitelji izvan Bačke bio od jedne pa do nekoliko. Prvotni planovi naseljavanja 5.500 hrvatskih obitelji s oko 33.000 članova iz Hrvatske u Vojvodinu nisu mogli biti ispunjeni iz više razloga. Najveći broj molbi za kolonizaciju pristigao je od srpskog stanovništva iz Like, sjeverne Dalmacije, Korduna i Banovine. S druge strane, iako se očekivao veći broj zahtjeva od hrvatskih obitelji iz Dalmacije i Primorja, on nije bio tako velik, napose iz Primorja gdje je bilo »procentualno dosta boraca, isto kao i Lika« (Gaćeša 1984, 311). Hrvatska je također unutar određene joj kvote dio svojih kolonista iz Hrvatskog zagorja i Međimurja, oko 1.000 obitelji, usmjerila u Baranju i oko 500 obitelji u vukovarski kotar koji su bili područje savezne kolonizacije poput Bačke, Banata i vojvođanskog dijela Srijema. Nema sumnje da se hrvatsko rukovodstvo

Nacionalna pripadnost	Broj obitelji	Broj članova obitelji	%
Srbi	26.963	162.447	72,0
Crnogorci	6.696	40.176	17,8
Makedonci	2.000	12.000	5,3
Hrvati	1.189	7.134	3,2
Slovenci	460	2.091	0,9
Muslimani	308	1.848	0,8
UKUPNO	37.616	225.696	100,0

Nacionalna struktura kolonista (izvor: Gaćeša 1984, 347).

Stanišić 1940., FOTO: www.ravnoplov.rs

vodilo i činjenicom da je u vrijeme prije početka kolonizacije formirana granica s Vojvodinom, odnosno Srbijom na Dunavu i tzv. suhom granicom u Srijemu te je usmjerila dio hrvatskih kolonista na svoj teritorij. Istodobno, došlo je do opadanja broja Srba u dijelovima Hrvatske i Bosne i Hercegovine koji su se iz nekih sredina masovno iselili. Broj Hrvata u Vojvodini je 1948. godine (134.232) i pored mehaničkog priljeva od 7.000 stanovnika u kolonizaciji porastao tek neznatno u odnosu na njihov broj u posljednjem prijeratnom popisu stanovništva 1931. godine (133.023), za nešto više od 1.000 osoba. Razlog tomu je u ratnom mortalitetu tijekom posljednjih godina rata (tijekom cijelog razdoblja rata oko 6.000 ratnih gubitaka prema **Žerjaviću** 1992, 159), ali i u iseljavanju iz pojedinih dijelova Srijema krajem 1944. i početkom 1945. Ukupni demografski gubici vojvođanskih Hrvata bili su zbog smanjenja nataliteta i emigracije znatno viši. Samoinicijativno naseljavanje ekonomskih migranata, najviše iz Bosne i Hercegovine, većinom se odvijalo 1950-ih te će njihov udio u porastu broja Hrvata u Vojvodini u prvim poratnim godinama biti neznatan. Krupne društvene promjene (kolektivizacija, agrarna reforma) naročito su se odrazile na bunjevačke Hrvate čiji su se veliki zemljišni posjedi našli na udaru agrarne reforme. Međutim, dio dotadašnje sirotinje, bezemljaša među Hrvatima po selima prvi puta je došao u posjed zemlje u statusu mjesnih agrarnih interesenata.

Zaključna razmatranja

Migracije nakon Drugoga svjetskog rata bila su motivirana ekonomskim i neekonomskim razlozima. Valja napo-

menuti da su pojedini tipovi migracija međusobno povezani, često su se preklapali i prelazili jedni u druge. Preplitali su se ekonomski i neekonomski motivi za migriranje. Po svom karakteru poslijeratna savezna kolonizacija bila je unutarnja (ako promatramo tadašnje granice Jugoslavije, odnosno vanjske ako ih promatramo kroz današnji ustroj), a koristile su se za ostvarivanje postavljenih ekonomskih, političkih i nacionalnih ciljeva. Kolonizacija kao složeni društveni proces podrazumijevala je poduzimanje niza složenih organizacijskih mjera. Uspjeh je ovisio i o stvaranju normalnih životnih uvjeta u mjestima primitka kolonista. Osim socijalnog zbrinjavanja agrarnog stanovništva, kolonizacija je služila kao ideološko-političko uporište novim vlastima te je u konačnici poslužila za promjene u nacionalnoj strukturi koloniziranih prostora, nešto manje i ishodišnih područja. Paralelno s ovim migracijama trajalo je i daljnje iseljavanje preostalog njemačkog stanovništva. Ubrzo je pokrenuta i reemigracija dijela kolonista neprilagođenih geografskim i socijalnim prilikama nove sredine. Većina kolonističkih obitelji ipak je prevladala krizu adaptacije na novu sredinu i zadržala se u Vojvodini. U Vojvodini se nakon 1948. zadržalo oko 7.000 Hrvata, uglavnom u Bačkoj. Većina kolonista i njihovih potomaka se u kasnijim desetljećima postupno vraćala u svoj zavičaj, selila u veća urbana središta ili je iselila 1990-ih pod raznim pritiscima pa i bombaškim napadima na njihove obiteljske kuće. Potomci ovih kolonista i danas u manjem broju obitavaju u Vojvodini (Stanišiću, neznatno u Riđici, Somboru, Subotici, Novom Sadu, Sivcu, Gudurici itd.).

Mario Bara
(*Godišnjak za znanstvena istraživanja*, br. 2)

Otac Zlatko Žuvela, OCD, vicepostulator kauze Sluge Božjega o. Gerarda

Život koji i danas nadahnjuje

Jednom kauzom, tj. crkveno-pravnim postupkom ne »proizvodi« se svetac, nego se on samo službeno proglašava. Tako jedna osoba, konkretno naš sluga Božji o. Gerard, neće tim činom, ili tom svečanošću, postati svet, nego je on to bio i prije samog procesa. Kad tako razumijevamo jednu kanonizaciju, onda nam vrijeme ne igra neku ulogu. Mi doista vjerujemo da je u Nebu puno svetih koji nikada neće službeno biti proglašeni, a na Zemlji su živjeli svetim životom

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

Ove godine obilježava se 150 godina od rođenja i 70 godina od smrti oca **Gerarda Tome Stantića**, jedinog kandidata za sveca iz Bačke. Rođen je u Đurđinu 1876. godine, a preminuo je 1956. godine u Somboru, gdje je u karmelskom samostanu proveo pol stoljeća. Biskup Subotičke biskupije mons. **Franjo Fazekas** proglasio je ovu godinu Godinom Sluge Božjega oca Gerarda Tome Stantića. Pokrenuta je i inicijativa za podizanje spomenika o. Gerardu u Somboru. U Somboru je i vicepostulatura kauze sluge Božjieg o. Gerarda, a 2005. godine u karmelskom samostanu osnovan je Duhovni centar o. Gerarda. Vicepostulator i voditelj Duhovnog centra je otac **Zlatko Žuvela**.

► **U karmelićanskom samostanu u Somboru o. Gerard je bio od njegova utemeljenja. Pol stoljeća bio je vezan za Sombor. Bilo je to razdoblje između dva svjetska rata, katolička zajednice u Somboru bila je višenacionalna. Može li se reći da je o. Gerard svojom razboritošću stekao naklonost svih vjernika?**

Pored 150 godina od rođenja o. Gerarda ove godine navršava se i 150 godina njegova krštenja, budući da je kršten istoga dana kada je i rođen, što posebno ističemo, jer sakramentom krštenja bivamo od Dragoga Boga obdareni novim kršćanskim životom. Također, ove je godine točno 70 godina od njegove blage smrti, ili kako se to zna reći prelaska u Vječnost ili rođendana za Nebo. Između ta dva datuma nalazi se 80 godina života, od kojih je 60 godina uzornog redovništva i 54 godine zauzetog svećeništva. Kroz sve to vrijeme možemo reći da je sluga Božji bio izuzetno razborit čovjek, koji je, ponekad u teš-

kim okolnostima koje su spomenute, dva svjetska rata, neimaštine, raznih nerazumijevanja i netrpeljivosti, znao ostati na Božjem putu, promičući pravednost i ljubav prema svima. On je doista nastojao, poput svetog apostola Pavla, zaštitnika Subotičke biskupije, biti svima sve; to jest na raspolaganju vjernicima Hrvatima, Mađarima, Nijemcima i Slovacima. Osim toga, poznato je i njegovo zdušno ekumensko zauzimanje za suradnju s braćom i sestrama pravoslavne vjere.

► **O. Gerard posebno je poznat po svojoj brizi za bolesnike. Često se piše kako je na sprovodu oca Gerarda bilo oko 10.000 ljudi. Znači li to da je bio poštovan ne samo od katolika?**

Brižljivost za bolesnike grada Sombora i njegove okoline, pored služenja u sakramentu pomirenja duša s Bogom, bila je glavna preokupacija o. Gerarda u njegovu apostolskom radu. Za to se predao čitavom dušom i u tom djelovanju imao je duboku nadnaravnu motivaciju. U bolesnicima je želio služiti samom Kristu Gospodinu. Tako u jednoj svojoj bilješci zapisuje: »Ljubav prema bolesnicima Isus prima kao da je njemu činimo«. Zato je govorio vjernicima da su ga za podjeljivanje sakramenta bolesničkog pomazanja mogli zvati u bilo koje doba dana i noći. Sigurno je onda da su ljudi u njemu prepoznali marljivog i revnog dušobrižnika, te su ga kao takvog cijevali još za života. O tome postoje službena dokumentirana svjedočanstva pa tako jedno od njih, iz 1926. godine, ovo veli za o. Gerarda: »... radi mnogo, propovijeda na tri jezika i uživa veliki ugled kod vjernika, koji ga često zovu svojim umirućima (...) Za vrijeme rata podnio je nadljud-

ski napor«. Taj je glas bio proširen u narodu, ne samo u Somboru, nego i mnogo šire, po okolnim mjestima. A i kasnije, što se tiče osobe o. Gerarda, doista je bilo među vjernicima rašireno opće uvjerenje da je živio svetim životom. To je ono što se naziva »fama sanctitatis«, a to znači »glas svetosti«. On obično prethodi službenoj beatifikaciji i kanonizaciji neke osobe. Zato nas ne čudi da je sluga Božji imao veličanstveni pokop jer su ga pored vjernika katolika cijenili i pravoslavni vjernici, kao i drugi ljudi dobre volje.

► **Kako ste Vi upoznali život oca Gerarda? Što je na Vas ostavilo poseban dojam iz njegova života, rukopisa, djelovanja?**

Slugu Božjega o. Gerarda cijenio sam od prvog trenutka kad sam se još kao kandidat za karmelski red susreo s njegovim životopisom *Zagrliti Krista i duše* koji je napisao o. Ante Stantić, prvi vicepostulator. Imao sam priliku kao bogoslov i nešto malo pomoći o. Anti u vezi sa sređivanjem dokumentacije. Boravkom u Karmelu u Somboru, to se moje poštovanje prema o. Gerardu samo produbilo jer sam, pored brojnih svjedočanstava o njegovom milosnom zagovoru kod Dragoga Boga koje sam imao priliku osobno čuti od vjernika s raznih strana koji su to svjedočili, i sam se uvjerio kako sluga Božji djelotvorno pomaže u mnogim situacijama. Ulazeći dublje u njegovu pisanu ostavštinu, najčešće zbog pripreme propovijedi svakog 24. u mjesecu, kad ovdje u Somboru obilježavamo *Dan o. Gerarda*, još sam se više utvrdio u uvjerenju da je o. Gerard uzorni redovnik i svećenik, mistik i Božji ugodnik. Bez obzira na sud Dikasterija za svete, čvrsto vjerujem

da je o. Gerard primio nagradu od Boga za svoje vjerno služenje Gospodinu Isusu i njegovoj Presvetoj Majci Mariji. Vjerujem da je sada u slavi Božjoj i blizu Boga te da mu se možemo slobodno obraćati kao subratu, kao prijatelju, kao milom zagovorniku.

► **Kada je i s kojom misijom pokrenut Duhovni centar oca Gerarda?**

Duhovni centar o. Gerarda je ustanova Hrvatske karmelske provincije sv. oca Josipa osnovana 18. studenoga 2005. sa sjedištem u Somboru. Svrha mu je promicanje specifičnog karmelskog apostolata u skladu s Konstitucijama i Odredbama za primjenu Konstitucija Reda bosonoge braće Blažene Djevice Marije od Gore Karmela. Naglasak se stavlja na promicanje, razvoj i usavršavanje molitvenog i duhovnog života.

► **U tijeku su Korizmene duhovne večeri, koje organizira Duhovni centar oca Gerarda. Uvijek je jedna tema u središtu; kako birate teme i one koji će govoriti?**

Nastojimo pratiti aktualni trenutak povijesti u kojem je Crkva, a s njom i naš karmelski red, tako da pratimo jubilarna vremena koja se obilježavaju, vrijedne svetačke obljetnice i ono što dolazi od Učiteljstva Crkve, a ne zanemarujemo i tradicionalni crkveni nauk, o vjerovanju, o milosti, o sakramentima... Budući da karmelićani imaju vlastitu karizmu i posebnu zadaću u otajstvenom Tijelu Kristovu trudimo se Božjem narodu na ovom području ponuditi ono što će izgrađivati njihov molitveni život, duhovnost, što bolju povezanost s Trojedinim Bogom u svojim vlastitim okolnostima i svakodnevicu. Za predavače

najčešće pozivamo subraću karmelićane iz ostalih naših samostana u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Austriji, a također i nas trojica svećenika iz samostana u Somboru povremeno pripremimo koju temu za izlaganje. U ovoj godini obilježavamo dva značajna jubileja vezana za oca Gerarda, a pored toga imamo sveca karmelićanina sv. Ivana od Križa kome je 300 godina od kanonizacije, odnosno proglašenja svetim i 100 godina kako je proglašen naučiteljem crkve. I Sluga Božji o. Gerad se nadahnjivao na njemu, te smo odlučili spojiti ta dva značajna karmelićanina i ove korizme govoriti o životu, svetosti i nauku sv. Ivana od Križa.

► **Korizmene duhovne večeri samo su jedna od aktivnosti Duhovnog centra oca Gerarda. Što se još radi u Duhovnom centru?**

Sluga Božji o. Gerad za svoga je smrtnog života s ljubavlju i razumijevanjem rado primao u samostanu svećenike, posebno župnike iz okolice. Oni su pojedinačno dolazili obavljati svoje duhovne vježbe u ovoj istoj crkvi u ovom istom samostanu. Prepoznali su u o. Gerardu izvanrednu dosljednost u svećeničkom pozivu te su mu se obraćali u svojim duhovnim potrebama. Tako i Duhovni centar koji nosi njegovo ime organizira i nudi du-

hovne vježbe, duhovne obnove, seminare, predavanja, školu molitve i druge sadržaje praktične duhovnosti za svećenike i za druge različite staleže (redovnike, redovnice, vjernike laike) i uzraste, kao i za različite profesije i duhovne pokrete u Crkvi. Od 2014., kad je samostan u Somboru postao odgojna kuća naše Provincije za postulante (to je prvotni stupanj formacije za sve one koji žele postati redovnici i svećenici karmelićani), naše su mogućnosti prijema smanjene te samo povremeno i na kraće vrijeme ugostimo koju grupu ili pojedince.

► **Rekli smo već kako je ove godine 150 godina od rođenja oca Gerarda Tome Stantića. Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata uvrstio je ovu obljetnicu u svoj program »Godina velikana«, a pokrenuta je i inicijativa za podizanje spomenika. Na koji način će Duhovni centar o. Gerada obilježiti ovu obljetnicu?**

Duhovni centar djeluje u sklopu Vicepostulature i Karmelskog samostana u Somboru, a oboje su uključeni u tu inicijativu oko podizanja spomenika o. Gerardu u Somboru. Već su učinjeni prvi razgovori i sad je na redu da se konkretiziraju stvari. Središnja proslava obljetnice svakako će biti u *Danima o. Gerarda*, kada se svečanim liturgijskim slavljinama obilježava njegov prelazak u Vječnost. Za mađarsko govorno područje to će biti 23. lipnja, a za hrvatsko govorno područje 24. lipnja. Prije toga u suradnji s Katehetskim uredom Subotičke biskupije raspisuju se likovno-literarni natječaj za vjeroučenike osnovnih škola na izabranu temu koja je povezana s likom i djelom o. Gerarda. Zbog vrijednih obljetnica ove godine planiramo govoriti o sakramentu krštenja kojim započinje novi život djece Božje. Vjerujemo i nadamo se da će se katehete i katehistkinje sa svojim učenicima vrlo rado odazvati, te kao i prijašnjih godina s brojim radovima obogatiti proslavu Gerardova. Tom se prigodom podijele nagrade najboljim radovima, a oni najizvršniji,

troje vjeroučenika mađarskog govornog područja i troje vjeroučenika hrvatskog govornog područja za nagradu sudjeluju u hodočašću na čast o. Gerarda.

► **Postupak za proglašenje blaženim i svetim započeo je 12. rujna 1985. godine. Jedini je kandidat za sveca iz Bačke. Osim što ste voditelj duhovnog centra koji nosi ime Sluge Božjega, Vi ste i vicepostulator kauze za proglašenje blaženim o. Gerarda. Sjedište Vicepostulature je u samostanu u Somboru. Kako funkcionira Vicepostulatura, tko je angažiran u njezinom radu?**

Sve su kauze za proglašenje blaženim i svetim crkveno-pravni postupci koji imaju svoje dvije osnovne razine, biskupijsku i rimsku, tj. vatikansku. Što se tiče kauze za beatifikaciju i kanonizaciju sluge Božjega o. Gerarda, ona je za područje ove mjesne Crkve subotičke završena još 2003. godine i od tada su svi relevantni dokumenti odneseni u Rim te se trenutno postupak vodi pri Dikasteriju za svete u Vatikanu. Postulatura našega Reda koja ima sjedište u Generalnoj kući karmelićana u Rimu zadužena je

Otac Zlatko Žuvela rođen je 1969. godine u Sarajevu. U mjestu Ilidža pokraj Sarajeva završava osnovnu školu, u Sarajevu Prvu gimnaziju te upisuje Ekonomski fakultet koji zbog rata prekida i seli se u Vela Luku na otoku Korčuli. Tamo je živio i radio osam godina da bi na preporuku tadašnjeg župnog vikara župe sv. Josipa u Vela Luci, bivšeg karmelskog kandidata, posjetio karmelski samostan u Zagrebu. U Karmelu prolazi redovite stupnjeve formacije, postulaturu u Zagrebu, novicijat na otoku Krku, pa ponovno Zagreb, teologija, svečani zavjeti, đakonat 2006. i svećeništvo 2007. godine. Njegov prvi dekret bio je za Karmel u Somboru u kojem je do danas obavljao više službi: samostanski ekonom, samostanski vikar, voditelj Duhovnog centra o. Gerarda, duhovni asistent za Karmelski svjetovni red, duhovnik Zajednice karmelskih laika Božanskog Srca Isusova SlavonSKI Brod, jedno vrijeme bio je i odgojitelj kandidata i postulanata karmelske provincije. Sad je u službi vicepostulatora kauze sluga Božjega o. Gerarda. Također je i župnik jedne župe Subotičke biskupije, Ime Marijino u Bačkom Brestovcu.

za odnose s Dikasterijem, kako za kauzu o. Gerarda tako i za druge kauze kandidata za oltar koji su povezani s našom karmelskom karizmom. Što se tiče Vicepostulature u Somboru, ona i dalje obavlja poslove vezane za kauzu ali na pastoralnoj razini; izdavanjem Glasila Vicepostulature *Otac Gerard* na hrvatskom i mađarskom jeziku koje služi za bolje upoznavanje lika i djela sluga Božjega, zatim organizira razne duhovne obnove pod zaštitom sluga Božjega, obrađuje svjedočanstva vjernika o primljenim milostima, priprema i izdaje razne promotivne materijale

za kauzu, prima hodočasnike koji dolaze pohoditi grob sluga Božjega i preporučiti mu se u molitvu itd.

► **Može li se uskoro očekivati proglašenje sluga Božjeg oca Gerarda svecem?**

U vezi s tim pitanjem dobro je ovo znati da se jednom kauzom, tj. crkveno-pravnim postupkom ne »proizvodi« svetac, nego se on samo službeno proglašava. Tako jedna osoba, konkretno naš sluga Božji o. Gerard, neće tim činom, ili tom svečanošću, postati svet, nego je on to bio i prije samog procesa. Kad tako razumijevamo jednu kanonizaciju, onda nam vrijeme ne igra neku ulogu. Mi doista vjerujemo da je u Nebu puno svetih koji nikada neće službeno biti proglašeni, a na Zemlji su živjeli svetim životom.

► **Koliko se o o. Gerardu zna izvan Hrvatske karmelske provincije i što se radi na tome da se to promijeni?**

O. Gerard je zajednički kandidat za proglašenje blaženim i svetim Subotičke biskupije i Karmelskog reda. Tako se i zajedničkim snagama promiče što bolje upoznavanje lika i djela sluga Božjega. Povodom vrijednih jubileja ovu je 2026. godinu subotički biskup mons. Franjo Fazekas proglasio godinom Sluge Božjega oca Gerarda Tome Stantića. Svi su župnici ove Biskupije pozvani i potaknuti tijekom ove godine služiti barem jednu svetu misu za njegovo proglašenje blaženim i svetim. Također su pozvani i potaknuti govoriti o njegovom životu i krepostima kako bi povjereni im vjernici što bolje upoznali lik i djelo sluga Božjega. Osim toga, osobito se ističe potreba za većom i ustrajnijom molitvom u zagovor o. Gerardu u raznim potrebama, osobito u teškim životnim situacijama, kako bi se po njegovu zagovoru dogodilo čudo koje je potrebno da bi mogao biti proglašen blaženim.

► **Postoji Facebook stranica O. Gerard Tomo Stantić – Sluga Božji. Što je sadržaj ove stranice i koliko ona može biti korisna za upoznavanje sa životom i duhovnošću oca Gerarda?**

Sluga Božji o. Gerard zaslužuje da mu se posveti veća pažnja, to bez daljnje, jer je on bio samozatajni redovnik svećenik koji nije vezao ljude na sebe nego na Boga. Sve njegove molitve i žrtve, te zauzeto svećeničko djelovanje imalo je za cilj voditi duše zajedništvu života s Presvetim Trojstvom, Blaženom Djevicom Marijom, anđelima, blaženima i svetima. Planiramo napraviti lijepu i preglednu web stranicu kojom će se, u širem kontekstu, nastojati predstaviti i njegov život, i duhovnost te osobito njegovo plemenito služenje Bogu.

► **Ovaj razgovor vodimo u vrijeme korizme. Što bi bila Vaša poruka vjernicima u ovo vrijeme?**

U korizmenom vremenu uvijek se ističu tri bitne preporuke koje treba prakticirati, a koje uređuju naš odnos s Bogom, s bližnjima i sa samima sobom: molitva, milosrđe i post. Budući da je karmelska karizma unaprijeđenje i usavršavanje molitvenog života, preporučio bih molitvu Duhu Svetom, jer je On naš unutarnji Učitelj života po Kristu, mili Gost i Prijatelj koji nadahnjuje, vodi, ispravlja i utvrđuje taj život.

Goran Kujundžić, vizualni umjetnik i sveučilišni profesor

Između crteža, pedagogije i obitelji

»Put prema profesionalnom likovnom izričaju došao je donekle kasno, u mojoj dvadesetoj godini, kada sam krenuo na likovnu sekciju u Bunjevačkom kolu, gdje sam upoznao Stipana Šabića. Tom čovjeku sam i sada iznimno zahvalan«, kaže naš sugovornik

Osim kao vizualni umjetnik, aktivan stvaralački i izlagački, **Goran Kujundžić** ostvario se i kao pedagog, budući da je redoviti profesor na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta *Josipa Jurja Strossmayera* u Osijeku. Mimo navedenoga, čitateljima našeg tjednika može biti zanimljiv i zbog svojeg vojvođanskog porijekla. Kujundžić je, naime, rođen 1976. godine u Subotici, gdje je proveo djetinjstvo i mladost te završio osnovnu i srednju školu.

»Pohađao sam Osnovnu školu *Ivan Milutinović*, dok sam srednju školu dva puta završavao, prvo smjer elektroinstalater, a zatim elektrotehničar energetike u tadašnjem MESSŠ-u. Od svih sjećanja na djetinjstvo možda bih najviše istaknuo vrijeme koje sam kao dijete provodio na salašima kod 'Velike majke' i 'Male majke'. To vrijeme i takav oblik slobode koji smo tamo imali priliku iskusiti ostaje u trajnom sjećanju. Naravno, sloboda kretanja odnosila se na okvire avlije salaša, ali bez nekog posebnog nadzora, što je u potpunosti zadovoljavalo naše dječje potrebe za avanturizmom. U tinejdžerskoj dobi uživao sam u društvima iz različitih krajeva Subotice i okoline. Svaka od tih ekipa imala je svoje specifičnosti, društvo iz Šandora ili društvo s Prozivke, društvo iz škole, Đurđina, Žednika... Mogu reći da sam se u toj dobi osjećao dobrodošlo u svakom dijelu grada i šire«, prisjeća se Kujundžić.

Od Eddijeja do akademije

Skлонost likovnom izražavanju imao je još od djetinjstva, a ozbiljnije je počeo razvijati tek u dvadesetim godinama života:

»Ono što je uglavnom karakteristično za djecu koja imaju neki umjetnički dar jest da se time samoinicijativno bave. Tako sam i ja stalno imao potrebu za crtanjem,

istraživao sam svoje mogućnosti kroz precrtavanje. Jedan od omiljenih motiva i izazova za crtanje u djetinjstvu bila je maskota benda *Iron Maiden*, Eddie. Pod utjecajem stričeva, rano, u prvom razredu osnovne škole, počeo sam slušati taj bend, pa je osim na glazbeni smjer to utjecalo i na likovni izričaj u ranoj dobi. No, put prema profesionalnom likovnom izričaju došao je donekle kasno, u mojoj dvadesetoj godini, kada sam krenuo na likovnu sekciju u *Bunjevačkom kolu*, gdje sam upoznao **Stipana Šabića**. Tom čovjeku sam i sada iznimno zahvalan. Prvi je iznio ideju i mogućnost za upis na likovnu akademiju. Tada mi je to djelovalo nešto daleko i nemoguće, no uz njegovu pomoć i usmjerenost, ideja je postala stvarnost«.

Kujundžić 1999. upisuje Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu gdje je 2003. diplomirao grafiku u klasi profesora **Miroslava Šuteja**. Nagrađen je od akademije za izuzetan uspjeh tijekom studija i diplomskog rada. U sklopu CEEPUS-ove razmjene studenata, boravio je na Moholy-Nagy Művészeti Egyetem u Budimpešti.

»U Zagreb sam stigao s 23 godine kao stariji student. S obzirom na svoje godine i zato što sam prije toga iskusio i rad u tvornici, bio sam iznimno motiviran student. Meni se u Zagrebu otvorio jedan sasvim novi svijet upoznavanja umjetnosti kroz teoriju i praksu. Iznimno sam uživao u tome. U početku neke stvari na Akademiji možda nisu u potpunosti ispunile moja očekivanja, no u konačnici smatram to kao jedan period života u kojem sam otkrivao sebe i kao umjetnika i kao osobu. Dodao bih da sam kao student maksimalno koristio mogućnosti posjećivanja izložbi, koncerata, kino projekcija eksperimentalnih filmova. To je nešto što bi po mom mišljenju svaki student trebao iskoristiti u centrima umjetnosti. Sada, s odmakom od dvadeset i nešto godina, osjećam zadovoljstvo što sam imao priliku susresti se i dobiti smjernice od umjetnika kao što su Miroslav Šutej, **Nives Kavurić Kurtović**, **Ladislav Galeta**, **Marcel Bačić**... Takve osobe duhovno nas obogate, a toga kao studenti i nismo toliko svjesni«, prisjeća se naš sugovornik.

Prelazak u Osijek

Nakon Zagreba život ga je dalje vodio u Osijek i Dardu, mjesta gdje i danas živi, radi i stvara. Obiteljski je čovjek, čiji su sin i kćer nastavili hoditi umjetničkim stazama, samo u području glazbe.

»Osijek je na prvu bio logično i ekonomično rješenje. Neke stvari u životu određuju želje, a neke nužnosti. Nakon završene akademije, u želji za osiguravanjem egzistencije, uputili smo se prema Osijeku. Ne baš očekivano, oženio sam se na drugoj godini studija, a nakon diplome prvo dijete je već bilo na putu, stoga je trebalo odgovorno pristupiti budućnosti. U Osijeku je u to vrijeme nastavnik likovne kulture bilo deficitarno zanimanje, te sam se nadao odmah naći posao. Također, Osijek je bio bliži Subotici gdje su moji roditelji, dok roditelji supruge žive u Osijeku. Sve nas je to uputilo prema Slavoniji. Moram reći da mi je ovaj grad dao mogućnosti koje možda ne bih imao na drugom mjestu. Nakon dvije godine rada u osnovnoj školi i tri godine predavanja u srednjoj školi primijenjenih umjetnosti dobio sam mogućnost rada na tadašnjem Učiteljskom fakultetu, a sadašnjem Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti. Nakon rođenja sina pojavila se potreba i za osiguravanjem stambenog rješenja koje smo pronašli u Dardi. Povoljnije cijene su nas odvele u Baranju. Darda je zapravo vrlo zanimljivo mjesto, dobro povezano s Osijekom, ima sve što je potrebno za odrastanje djece. Sin sada ima 22 godine i studira violinu na Royal Conservatory u Antverpenu u Belgiji. Kćer se rodila nakon preseljenja u Dardu. Ona sada ima 20 godina te je upisala Muzičku akademiju u Zagrebu gdje studira klavir. U obitelji očito ostaje umjetnička crta«, navodi Kujundžić.

Pedagoška karijera

Doktorirao je 2014. na zagrebačkoj ALU disertacijom »Vizualizacija principa permutacije proučena na ornamentalnim uzorcima iz zbirke tradicijskog uporabnog

tekstila Muzeja Slavonije«. Od 2008. zaposlen je na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku, gdje je danas redoviti profesor:

»Iako sam kroz sve ove godine radio i na Učiteljskom studiju, zapravo sam puno više usmjeren na studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Najveći broj sati predajem na kolegiju Likovna kultura u integriranom kurikulumu. Ovaj kolegij je jedan oblik metodike likovne kulture, ali usmjeren na djecu rane i predškolske dobi. U okviru vježbi često boravim u vrtićima gdje pratim ogleadne sate studenata. Osim toga, predajem i na kolegiju Likovna kultura, te Vizualne komunikacije i dizajn. Dodao bih još da se nastava ne izvodi samo u Osijeku, nego imamo i dislocirani studij u Slatini, a od ove godine i u Požegi, pa to podrazumijeva i dosta putovanja i malo dinamičniji oblik predavanja. Na fakultetu je formiran i doktorski studij na kojemu predajem kolegij Suvremena vizualna umjetnost u obrazovnom sustavu«.

Crtež i geometrijska apstrakcija

Kada je riječ o njegovom umjetničkom stvaralaštvu, osnovni medij mu je crtež. U području interesa ponajprije mu je geometrijska apstrakcija. Izlagao je na skupnim i samostalnim izložbama u Osijeku, Zagrebu, Kninu, Vukovaru, Vinkovcima, Opatiji, Požegi, Šibeniku, Belom Manastiru, Novoj Gradiški, Zaboku te inozemstvu u Austriji, Bosni i Hercegovini, Mađarskoj, Srbiji, Rumunjskoj i Turskoj. Među ostalim, sudjelovao je i na izložbi suvremenih likovnih umjetnika iz hrvatske zajednice u Vojvodini *Paralelni procesi* u organizaciji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata koja je od subotičke »premijere« 2009. gostovala u više gradova. Također, 2012. sudjelovao je na Međunarodnoj umjetničkoj koloniji *Stipan Šabić* u Subotici, u organizaciji HLU-a *Croart*. Član je Hrvatskoga društva likovnih umjetnika, ogranak Osijek. Dobitnik je prve nagrade na Pasijskoj baštini (Zagreb, 2003.) na temu »Moj doživljaj muke«.

»Godinama se moj umjetnički izričaj bazirao na ornamentu i konstruktivnim načelima ornamenta. Ako bismo taj izričaj trebali staviti u neku kategoriju, to bi bila geometrijska apstrakcija. Ono što me ispunjava u tom pristupu je više proces izrade koji ima element meditativnosti, ispunjavanjem površine likovnog djela, ponavljajući identične oblike i forme. U konačnici, povezivanjem i preplitanjem modula i mreža u kombinaciji s različitim koloritima na velikoj površini, likovni elementi stvaraju titraje koji često uvlače promatrače u samu strukturu rada, dok u isto vrijeme od njih traži distanciranost radi sveobuhvatnog pogleda na djelo. Moja umjetnost uglavnom nije angažirana, no u posljednjim radovima polako uključujem simbole i značenja, tako da njihovo iščitavanje može biti višeslojno«, pojašnjava on.

Kako dodaje, svojom prisutnošću na likovnoj sceni je zadovoljan »iako naravno može i bolje«.

»Iza svih ti izložbi stoji jako puno truda i rada koji moraju biti usklađeni sa svim ostalim životnim obvezama. Na određeni način ispada da se umjetničkim djelovanjem

bavim u slobodno vrijeme, iako bi mi to trebala biti primarna djelatnost. Dosadašnja karijera mi sada daje sigurnost i jedan oblik umjetničke stabilnosti, no svakako imam još ideja, ciljeva i prostora na kojima bih se želio predstaviti. Nama umjetnicima zanimljiva je ta relativnost uspješnosti. Nije svaki 'uspjeh' uvijek pokazatelj izvrsnosti, niti je svaki neuspjeh pokazatelj loše kvalitete. Toliko toga ovisi o kontekstu vremena, društva, pa čak i slučajnosti. No, ne želim sada relativizirati umjetnike koji svoj uspjeh zbilja zaslužuju svojom predanošću radu i kvalitetom djelovanja.«

Veze sa Suboticom

S obzirom na to da mu u Subotici i dalje žive roditelji, brat s obitelji te velika rodbina, u rodni se kraj vraća nekoliko puta godišnje. Upitali smo ga kako mu se danas čini grad iz kojeg je otišao prije skoro tri desetljeća.

»Odlaskom iz rodnog grada čovjek može na različite načine gledati svoj grad. Uvijek je tu prisutna emocionalna povezanost i jedan oblik nostalgije i potreba za zadržavanjem veze. S druge strane, stječe se objektivniji pogled na sam grad, pomalo lišen emocije. Moje je stajalište da se dio kulturnog identiteta Subotice polako gubi i stvara jedan novi identitet koji proizlazi iz svih promjena koje su se dogodile u posljednjih 30 godina. Dijelom to smatram prirodnim procesom povijesnih previranja, a dijelom i političke volje. Subotica je i dalje izrazito multinacionalni grad, s naglaskom na toleranciju i međusobno razumijevanje i vjerujem da će takav i ostati. Nisam relevantan da procjenjujem kulturni razvoj grada, ali se nadam da će kulturna, arhitektonska i urbanistička baština grada Subotice pronaći jedan kvalitetniji put razvoja i održivosti«, kaže on.

D. B. P.

Rupe na putu – rupe u zakonu

Vijest, kao što je poznato, sama po sebi može biti dobra, loša ili neutralna. Pa čak i kao takva, napose kod nas, ocjenu vlastite kakvoće dobija u ovisnosti od onoga tko ju tumači.

Tako je, primjerice, prošlotjedna informacija da će dio Koperske ulice (konačno) dobiti asfalt, a da je u planu sređivanje i Bikovačke ceste, kod najvećeg broja onih koji su je čuli zacijelo dočekana kao dobra, napose kod onih koji u tim dijelovima grada žive. Jer, tko je makar jednom u životu prošao Koperskom ulicom, posebno nakon kiše, nije mogao a da se ne zapita kako je ovo moguće? Krateri napunjeni vodom onemogućavali su normalnu vožnju ne samo automobilistima nego i svim ostalim »sudionicima u prometu«, uključujući i pješake. Slično je i s Bikovačkom cestom: već odavno zapuštenom i punom rupa tako da je najsigurniji oblik vožnje po njoj traktorom, po mogućnosti sa što više konjskih snaga.

U informaciji koju je javnosti priopćio **Milan Marjanov** iz Javnog poduzeća za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje navodi se kako je u planu asfaltiranje jedanaest ulica za što je Grad preko Uprave za kapitalna ulaganja osigurao sredstva u iznosu od 150 milijuna dinara (za osiguranje prometne infrastrukture). I sve bi do sada u ovoj vijesti zasluživalo čistu peticu, napose ako bismo zanemarili pitanje što se do sada s tim čekalo, da nije njezina nastavka. Jer, u nastavku piše da će se spomenuti radovi odvijati fazno, kao da je riječ o izgradnji međunarodne autoceste, a ne ulice kraće od pol kilometra, odnosno magistralne ceste duljine petnaestak kilometara.

Zarez umjesto točke u ovoj vijesti stoji zbog, kako Marjanov objašnjava, neriješenih imovinsko-pravnih odnosa, što onda onemogućuje kontinuirano izvođenje radova. Tako će prva faza radova, koja je već u tijeku, u Koperskoj ulici obuhvatiti dio od Bajske ceste do željezničke pruge Subotica – Sombor u ukupnoj dužini od 180 metara dok će ostatak, od željezničke pruge do Uskočke biti nastavljen tek kada se utvrdi što je čije, odnosno privatni posjed, odnosno javna površina. Da će slično biti i u ostalih deset ulica Marjanov najavljuje riječima da je problem neriješenih imovinsko-pravnih odnosa prisutan u čak 60 posto ulica na teritoriju Grada.

Privatno vlasništvo u uređenim je društvima, a po slovu zakona i kod nas, svetinja oko koje se koplja lome čak i kada je riječ o neupitnom javnom interesu, ponekad čak i nacionalnom. Nerijetko, prilika je to da se za inače bezvrijedan ili posve nepotreban komadić vlastitog teritorija dobije cijena koja ponekad višestruko nadmašuje njegovu realnu vrijednost i kao takva se ne propušta. Ali, stariji Subotičani sjetit će se da je upravo potez od željezničke pruge do Uskočke do prije nekoliko desetljeća bio ispunjen vinogradima i voćnjacima s tek ponekom kućom usred te oaze zelenila. Uostalom, nije slučajno što je tadašnjim stanovnicima sve od Hipodroma pa do nekadašnje Bajske pruge zajednički naziv ulice bio Bajski vinogradi.

Traženjem novih prostora za život grad se prije 40-50 godina počeo širiti i na sjever, pa su tako namjesto vinograda i voćnjaka za kratko vrijeme nikle ulice s (tada) novim kućama i drugim objektima karakterističnim za prigradska naselja. Ne treba, naravno, mnogo pameti pa opravdano pretpostaviti da je ta gradnja u mnogim slučajevima bila s druge strane zakona. Uostalom, da nije tako, kako bi najnoviji (upravo aktualni) model legalizacije u sebe uključivao više milijuna bespravno izgrađenih objekata na teritoriju cijele države? I zašto bi Subotica tu uopće

bila bilo kakav izuzetak kada su uvjeti bili takvi da su omogućavali neometano provođenje logike »gradi danas, a misli sutra«? Niti smo bolji niti gori od ostatka svijeta.

Naravno, na pravnim službama lokalne samouprave je da istjeraju mak na konac i da snagom zakona uvjere vlasnike posjeda da je javni interes iznad privatnog, ali upravo ovaj slučaj na svjetlo dana iznosi gorku činjenicu o desetljećima gajenoj i njegovanoj nesustavnosti i kada je riječ o gradnji, legalnoj ili ilegalnoj, i uređenju sredine u kojoj ljudi žive. Posljednji primjer masovnog omogućavanja legalizacije bespravno izgrađenih objekata (a moguće i dijelova stambene površine) upravo je u slučaju asfaltiranja subotičkih ulica na najbolji način pokazao do kakvih se rezultata dolazi kada se (g)radi bez plana i naopake – krateri na cesti ogledalo su rupa u zakonu.

Z. R.

Gimnazijalke u dresovima reprezentacije

»Kada sam saznala da ću biti dio reprezentacije, bila sam baš jako uzbuđena i tek kasnije svjesna da smo postigli ono što mnogi naši vršnjaci mogu samo sanjati – a to je Svjetsko prvenstvo«, kaže Martina Tikvicki

Protekli tjedan, od 23. veljače do 1. ožujka, Zagreb je bio domaćin Svjetskog prvenstva u hokeju na ledu za žene *Divizija III, Grupa A*. Turnir je okupio šest reprezentacija: Hrvatsku, Srbiju, Tajland, Bugarsku, Rumunjsku i Tursku. Sve utakmice igrale su se na klizalištu *Admiral Ice Dome*, koje je tijekom prvenstva bilo središte međunarodnog ženskog hokeja i domaćin borbe za plasman u viši rang natjecanja. Za reprezentaciju Srbije igrale su i **Martina Tikvicki**, učenica 1. razreda općeg smjera i **Antonija Mandić**, učenica 2. razreda prirodno-matematičkog smjera Gimnazije *Svetozar Marković* u Subotici.

Sve se može, kad se hoće

Tijekom godine Savez hokeja Srbije organizira nekoliko puta treninge za djevojke do 18 godina, na kojima su sudjelovale i Martina i Antonija. Tako su njih dvije i njihova igra već od ranije poznate trenerima. Do sada su sudjelovale i na turnirima u Sarajevu, Bledu, Beogradu, a sada su bile i dio ekipe na Svjetskom prvenstvu u Zagrebu.

»Dobile smo poziv da idemo na pripreme u Beograd koje su prethodile Svjetskom prvenstvu, te smo obje prihvatile ovaj poziv. Same pripreme u Beogradu trajale su dva tjedna, svakoga dana imale smo trening, sastanak s trenerom i videoanalizu. Tako nismo išle ni u školu, no prije odlaska u Beograd sve smo najavile profesorima i moram reći da su svi imali razumijevanja za nas. Dok smo bile u Beogradu nas dvije (jedine) smo sve redovito prepisivale, a prije odlaska zamolile smo profesore da odradimo odgovaranje i kontrolne zadatke«, priča nam Antonija.

»Svi su nekako imali razumijevanja za nas i govorili nam kako su ponosni na nas, jer ne mogu svi doći do ove razine natjecanja. Trudimo se sve uskladiti i ispoštovati i u školi. Za vrijeme boravka u Beogradu imali smo slobodnog vremena, pa smo šetale i razgledale znamenitosti glavnog grada, ali je bilo vremena i za druženje i zabavu. Osim škole i hokeja, Antonija još trenira i odbojku. Dobra organizacija je ključna, ali sve stižemo. Istina, ponekad moramo i sagledati što su nam prioriteti, pa se tako vodimo«, kaže Martina.

Ovome još treba dodati: ono što su iz skromnosti izostavile, a to je da su uz sve obveze obje odlične učenice.

Od malih nogu na ledu

Antonija je u reprezentaciju došla iz kluba *Tisza Volán Szeged* – Mađarska, dok je Martina iz HK-a *Spartak* iz Subotice. Zanimljiv je podatak da su obje počele klizati vrlo rano, Antonija sa svega četiri godine, a Martina s pet.

»Na led sam stala sa svoje četiri godine i uvijek nakon treninga ostajala sam gledati kako stariji igraju ho-

kej. Tako sam iz znatiželje i sama počela trenirati. Hokej treniram 11 godina i otkada sam saznala da je osnovana reprezentacija, imala sam želju biti dio te ekipe. Igram hokej u HK-u *Spartak*, ali od ove sezone igram i za mađarski ženski klub. Igrala sam do sada već više turnira, ali igrati na Svjetskom prvenstvu je nešto posebno. Hokej je zanimljiv, uzbudljiv, nikad nije isti i to je mjesto gdje imamo dobro društvo«, priča Antonija.

»Sa svojih pet godina počela sam klizati, a hokej sam počela trenirati u veljači 2016. godine. Zapravo, tek sada sam shvatila da ove godine imam jubilej – 10 godina kako treniram hokej. Hokej doživljam kao mjesto gdje se mogu isključiti od svijeta, od svakodnevnih obveza. Moram priznati da kad su me pozvali na pripreme, bio je prisutan i strah da neću proći, budući da sam najmlađa u ekipi. Kada sam saznala da prolazim, bila sam baš jako uzbuđena i tek kasnije svjesna da smo postigli ono što mnogi naši vršnjaci mogu samo sanjati – a to je Svjetsko prvenstvo. Inače, treniram u *Spartaku* i mi iz Subotice svima smo zanimljivi jer imamo leda samo tri mjeseca godišnje, a sve ostalo su nam suhi treninzi ili eventualno idemo na treninge u Mađarsku, Novi Sad ili Beograd«, priča Martina.

Uzbuđenje i ponos

Svjetsko prvenstvo donijelo je novo iskustvo, nove mogućnosti i poznanstva, a Martina i Antonija vratile su se ispunjene, s ponosom što su mogle predstavljati svoju zemlju – zemlju u kojoj su rođene i u kojoj žive, ali na neki način i zajednicu kojoj pripadaju. Kako su pojasnile, na prvenstvu je svaka ekipa igrala po pet utakmica, onaj tko ima najviše bodova ide na višu razinu, a ekipa s najmanje bodova ispala je iz skupine. Uglavnom, naše cure su s reprezentacijom Srbije osvojile 5. mjesto i tako zadržale svoju poziciju u skupini.

»Kao ekipa bili smo dobri i jaki, ali smo imali i jake protivnike. Dali smo najbolje od sebe što smo u tom trenutku mogle. Svi naši prijatelji, rodbina i profesori su nam se javljali da su ponosni na nas, a naši roditelji – obitelji su dolazile u Zagreb kako bi nas podržali i bili uz nas. Osim uzbuđenja i ponosa, pred utakmicu se osjeća i odgovor-

nost, jer ipak predstavljaš svoju zemlju i trebaš se pokazati najbolje što znaš. Budući da je ovo timski sport, svaka ponaosob treba dati 100 posto sebe«, priča Martina, a na njenu priču nadovezuje se i Antonija, koja kaže: »Postignutim rezultatom smo zadovoljne. Za svaku utakmicu dale smo sve od sebe i svaka je bila napeta i doslovno nas je gol dijelio od pobjede. Ovo nam je nezaboravno iskustvo koje se ne događa često. Ponosan si kad nosiš svoje prezime na dresu reprezentacije i kad vidiš pune tribine ljudi koji navijaju. Ujedno imaš prilike vidjeti ljude iz Svjetske hokejaške federacije. Osobno, poseban doživ-

ljaj je bio i kada smo išle iz hotela do dvorane. Nas 20 u cijelom autobusu i idemo u pratnji policije pod rotacijom. Iskustvo koje nikada nisam doživjela. Bio je ovo veliki događaj za sve nas i vrhunska organizacija prvenstva«.

Kako su Martina i Antonija pojasnile, ovo Svjetsko prvenstvo trebalo je biti organizirano na Tajlandu, ali je iz njima nepoznatih razloga na kraju održano u Zagrebu. Ovo im, kako su rekle, predstavlja važan korak u daljem napredovanju i razvoju ženskog hokeja u Srbiji općenito.

Sad, kad su se vratile u svoje školske klupe, mogu prijateljima pričati sve proživljeno, sve ono što su zahvaljujući trudu i radu imale, pa su još jednom dokazale, prvenstveno sebi, a onda i drugima, da se sve može kada se to istinski voli i želi.

Ž. V.

Sto trideset godina od podizanja Kozjakove ljekarne u Šidu

Arhitektonska baština vrijedna očuvanja

»Ova zgrada zauzima značajno mjesto kada je riječ o arhitekturi i urbanizmu Šida i danas nema slične zgrade u ovoj varoši, što je čini vrijednom čuvanja«, kaže Radovan Sremac

Ove godine navršava se 180 godina od otvaranja prve ljekarne u Šidu i 130 godina od zidanja zgrade Kozjakova apoteka *Kod zlatnog lava*, danas zgrade Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje i JKP-a *Vodovod*. Ova povijesna građevina izgrađena je krajem XIX. stoljeća i predstavlja simbol građanskog Šida. Kozjakova ljekarna u Šidu bila je prepoznatljiva po svom izgledu i bila je centar farmaceutske tradicije. Dio inventara ljekarne čuvaju Muzej farmacije pri Muzeju grada Novog Sada i Galerija slika *Sava Šumanović* u Šidu.

Prva ljekarna u Šidu

Iako je status grada i pravo održavanja vašara dobio još 1773. godine i zatim doživio svojevrsni procvat, Šid je svoju prvu ljekarnu dobio relativno kasno, sredinom XIX. stoljeća. Poslije neuspjelih pokušaja drugih farmaceuta, dozvolu Namjesničkog vijeća za otvaranje ljekar-

ne u Šidu **August I. Kozjak** dobio je 9. prosinca 1847. godine. Vremenom je postao jedan od najjačih srijemskih farmaceuta. August I. Kozjak (Srijemski Karlovci, 1816. – Šid, 1894.), diplomirao je farmaciju u Pešti 1838. godine. Radio je u ljekarnama u Bukureštu (1838., 1843.-1844., 1846.), Rumi (1839.-1841.) i Beogradu (1846.). Nije poznato kada se točno doselio u Šid, ali je to moralo biti između 1846. i 1850. godine.

Prva ljekarna bila je smještena uz potok Šidinu u iznajmljenoj kući. Prema zapisnicima županijske skupštine može se zaključiti da je Kozjakov posao prva dva desetljeća išao loše, i to u toj mjeri da mu je 1866. godine prijetilo oduzimanje dozvole za rad. Nakon intervencije vlasti uvjeti u ljekarni su se naglo poboljšali. August Kozjak bio je član-osnivač Općeg austrijskog apotekarskog udruženja. Dobro poslovanje i stjecanje velikog kapitala Kozjakovima je omogućilo da postanu dio najvišeg društvenog sloja. Zahvaljujući nasljedstvu i prema želji oca Augusta

I. Kozjaka, njegov sin **Andrija** otvorio je prvu ljekarnu u Rumi, a sin **August II.** u Staroj Pazovi, Županji i Osijeku. Ljekarnu u Šidu naslijedio je sin **Emil Jozef Milan**. Na mjestu očeve ljekarne sagradio je veleban objekt koji je služio i kao obiteljska kuća. Ljekarna u Šidu radila je ravno jedno stoljeće nakon čega je nacionalizirana.

Vrijedna zgrada

Muzejski savjetnik Muzeja naivne umjetnosti *Ilijanum* i šidski povjesničar **Radovan Sremac** objavio je rad o obitelji Kozjak u stručnom časopisu *Rad Muzeja Vojvodine* 2020. godine.

»Zgrada Kozjakove ljekarne predstavlja značajan primjer građanske arhitekture XIX. stoljeća u Šidu kada se značaj pojedinih građevina uglavnom ogledao u društvenom značaju njihovih vlasnika. Zgrada je s dvije fasade okrenuta ka ulici, s dvije ka dvorištu. Donja zona fasadnog pokrivača naglašena je s visokim soklom. Ulične fasade naglašene su barokno oblikovanim prozorskim otvorima. Prozorski otvori koji čine dio potkrovnog vijenca ponavljaju ritam prozora srednje zone, a naglašeni su volutama s obje strane. Zgrada je pokrivena četveroslivnim krovom. U baroknom duhu, akademičarskom redu, ova zgrada zauzima značajno mjesto kad je riječ o arhitekturi i urbanizmu Šida i danas nema slične zgrade u ovoj varoši, što je čini vrijednom čuvanja. Budući da Šiđani nisu imali dovoljno svijesti o potrebi očuvanja nove zgrade Kozjakove ljekarne podignute 1926. godine u centru Šida i srušene pred očima svih Šiđana pola stoljeća kasnije, dužni smo uložiti svu svoju snagu u očuvanju ovog preostalog objekta ljekarne, kao jednog od posljednjih spomenika građanskog Šida XIX. stoljeća«, kaže Radovan Sremac.

Ljekarničko poslovanje obitelji Kozjak u Šidu trajalo je sve do nacionalizacije nakon Drugog svjetskog rata. Kako ističe Sremac, rušenje zgrade u centru Šida i raspoređivanje ljekarničkog inventara predstavlja neizbrisiv udar na kulturno-povijesnu baštinu Srijema.

Nakon rata, 1949. godine Kozjakova ljekarna otkupljena je od države i pretvorena u Narodnu ljekarnu. **Đura Đoka Kozjak** bio je upravnik te ljekarne sve do prelaska u Zagreb 1953. gdje je i preminuo 1959. godine. Ubrzo nakon protjerivanja obitelji Kozjak iz Šida njihova obiteljska kuća porušena je do temelja. Jedino što u Šidu još podsjeća na ove velikane farmacije je njihova stara kuća, danas zgrada filijale RFZZO-a i JKP-a *Vodovod*. Ovu kuću udovica **Julka Kozjak** ostavila je svojim unucima koji nisu ušli u posjed iste.

S. D. (izvor: Radovan Sremac, *O apotekarskoj porodici Kozjak iz Šida*)

Križevi krajputaši – tihi čuvari vjere (I.)

Stantićev križ

»Moj otac je bio 1901. godište i kad je bio 18 godina oćo je u I. svitski rat i kad se završio, fala Bogu, vratio se natrag. Onda je došo II. svitski rat, a dida je imo ćetri sina pa se poplašio da ne odu u rat i podigo je taj križ, da se spasu. Na kraju stvarno niko od nji nije oćo u rat«, kaže 91-ogodišnji Lajćo Stantić

Uslišena molba za neodlazak u rat

Kako, među ostalim, stoji u knjizi subotićkog lijećnika **Dezsőa Csúszóa Könyörgésünk színhelyei – közke-resztek a szabadkai határban** (Mjesta naših molitvi – križevi krajputaši na području Subotice), na istoćnoj strani Tavankutskog puta, oko pola kilometra južno od raskrižja u centru Donjeg Tavankuta stoji Stantićev križ podignut 1941. godine. Supružnici **Blaško** i **Marga** te njihova ćetiri sina – **Pere**, **Grgo**, **Ivan** i **Lozjija**, kameni križ izraćen u radionici *Palatinus*, postavili su na zapadnu stranu svoje njive, prema putu. Na sjevernoj i istoćnoj strani postolja ovog dobro očuvanog i urećenog objekta stoji

Lajćo Stantić na 50. godišnjicu podizanja križa

U vremenu korizme, kada se kršćani, nadahnuti primjerom Isusa Krista, vraćaju promišljanju o žrtvi, pokajanju i obraćenju, križevi krajputaši dobijaju još dublje znaćenje. Podizani uz seoske putove, na raskrižjima, njivama, na ulazu u naselja, iz zahvalnosti, zavjeta, za spas od nesreće ili kao molba za Božju zaštitu, stoje kao nijemi ali snažni svjedoci duge kršćanske tradicije. U ovom korizmenom vremenu donosimo priću o Stantićevom križu na Tavankutskom putu.

natpis »Faljen Isus uvike!«. Na prednjoj strani piše: »NA SLAVU BOŽIJU PODIŽU STANTIĆ BLAŠKO I SUPRUGA TUMBAS MARGA SA OBITELJOM 1941.«. Metalni odliveni dodaci na samom križu su ploča s natpisom INRI, te kipovi Isusa Krista i Gospe.

Blaškov unuk, 91-ogodišnji **Lajčo Stantić**, koji je naslijedio dio zemlje gdje je svojedobno bio njegov rodni salaš i na kojem se nalazi obiteljski križ kojeg održava sa svoja dva sina **Josipom** i **Brankom**, priča nam kako je i zašto podignut:

»Križ je podigo moj dida Blaško 1941. Moj otac je bio 1901. godište i kad je bio 18 godina oče je u I. svjetski rat i kad se završio, fala Bogu, vratio se natrag. Onda je došo II. svjetski rat, a dida je imo četiri sina pa se poplašio da ne odu u rat i podigo je taj križ, da se spasu. Tako sam ja čuo i upamtio jer sam ondak imo šest godina. Na kraju stvarno niko od nji nije oče u rat, jedino su Ivan i Lozija išli u Mađarsku u radni kamp, u *munkaše*. Taj križ je podignut na duž od našeg salaša, na dilu zemlje koji je poslji pripo meni pa sam vodio brigu o njem, a sad to rade moji sinovi, obalaze ga, oki-te cvićom. To je Stantićev križ, al ga zovu i Morkanov, jer nâs zovu Morkani, što nije pristojno, to je prdačno ime. Dida Pere je kazo, kad se kaže Morkanov, da je to velika covka, a i moj otac to nije volio. Inače, kad su komuništi propadali, milicija je išla obalazit po terenu pa su pucali na križ, vidili smo to jer smo stali prid kućom. Gađali su Isusa, al ga nisu pogodili, a i sad se sa strane vidi rupa od metka. Posli je bilo ovi što su kupili gvožđe, pa su oparali Gospu koja je bila ispod propeća, al ona je gvozdена i teška,

i nisu je mogli oparat, već su je polomili popolak, pa smo onda i to napravili. Na tom salašu sam živio do 1962., posli je on srušen pa smo napravili kuću u Tavan-kutu«.

Okupljanja oko križa i obnova

Lajčo Stantić kaže kako je oko križa prvo bila drvena ograda, jorgovani, te na svakoj *čoši* posade četiri *drača* (za četiri sina).

»Jedan se osušio, a bio je jedan stric koji je bio oženjen i nije imo dice. To je bio njegov drač. Okupljala se tamo naša obitelj Stantić i komšije s okolni salaša na svaki pet godina, a poslidnji put smo se okupili prija deset godina, jer je prija pet bila korona. Išli smo pod križ prija i kad je bila korizma, a išlo se i svakog Velikog četvrtka. Ako je bilo ladno,

metne se šatra, nakupi se cio šor i molio se Put križa. Isto i na Veliku subotu uveče i na Uskrs ujutru, ustane-mo svi u četiri sata da dok ne svane obavimo pod križom Put križa i onda se vraćamo natrag na ručak i onda počme Uskrs«, prisjeća se on i dodaje kako je sa sinovima obnovio križ na 50. godišnjicu od njegova podizanja, te kako je tom prigodom organizirano okupljanje rodbine i susjeda.

»Drvena ograda oko križa je vremenom propala, pa kad mi je sa salaša ostala gvozdена ograda, kad je bilo 50 godina od podizanja križa, izbetonirali smo, metili nju oko njeg, sve sredili pa se mož vidit da je očuvano. Onda je u dogovoru s tadašnjim župnikom **Antunom Gabrićem** bila i misa, nakupilo se svita, pa smo poslji izašli kod križa«, kaže na koncu Lajčo Stantić kojeg smo nakon razgovora odveli do obiteljskog križa.

I. Petrekanić Sič

Poticaji po hektaru u 2026. godini

Novi model donosi i obvezu pravedanja sredstava

»Nitko nam nije rekao mogu li ja otići i kupiti vagon umjetnog gnojiva i time opravdati subvenciju za 100 hektara ili će to biti određene količine gnojiva, sjemena i sredstava za zaštitu bilja po hektaru. To je nedorečeno«, kaže Nikola Gabrić

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede – Uprava za agrarna plaćanja raspisalo je javni poziv za podnošenje zahtjeva za ostvarenje prava na osnovne poticaje u biljnoj proizvodnji. Poziv je otvoren od 2. ožujka do 1. travnja 2026. godine, a zahtjevi se podnose isključivo elektroničkim putem, preko sustava eAgrar. Javni poziv raspisan je u skladu s Kalendarom poticaja za 2026. godinu, koji je ove godine prvi put objavljen unaprijed kako bi poljoprivrednici mogli pravodobno planirati proizvodnju i financije. Ministar poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede dr. **Dragan Glamović** istaknuo je kako je riječ o najvećem javnom pozivu u sektoru poljoprivrede, za koji je osigurano ukupno 36 milijardi dinara. Time, kako je naveo, država potvrđuje kontinuitet potpore domaćim proizvođačima i stabilnost agrarnog proračuna. Posebna novost ove godine odnosi se na dinamiku isplate. Sredstva će se, prvi put, isplaćivati odmah po prijemu i obradi pojedinačnih zahtjeva, bez čekanja zatvaranja javnog poziva. Cilj je osigurati pravovremenu i učinkovitu isplatu, kako bi proizvođači imali sigurnost pri planiranju sjetve i daljnjim ulaganjima.

Uvedeno pravedanje sredstava

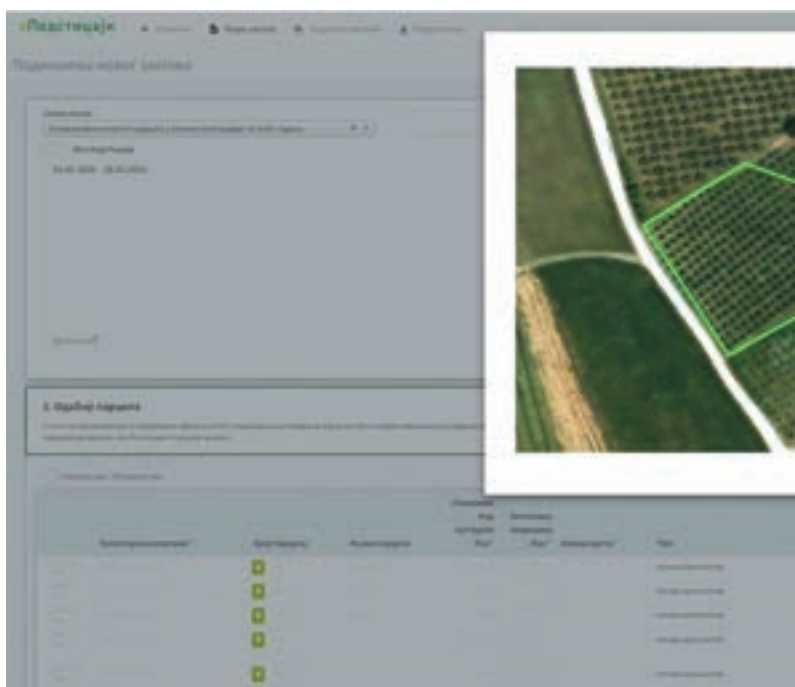
Pravo na poticaje imaju registrirana poljoprivredna gospodarstva s aktivnim statusom u Registru poljoprivrednih gospodarstava. Prije podnošenja zahtjeva potrebno je izvršiti obnovu registracije za tekuću godinu u sustavu eRPG. Poticaji se ostvaruju po površini biljne proizvodnje za zasijane, odnosno zasađene i prijavljene površine pod odgovarajućom biljnom kulturom, i to do najviše 100 hektara. Ovogodišnji poziv donosi i značajnu novinu u pogledu pravedanja sredstava. Izmjenama pravilnika, koje su stupile na snagu krajem veljače, uvedena je obveza da korisnici poticaja opravdaju dobivena sredstva računima za kupljeni repromaterijal. Poticaji će se priznavati isključivo na temelju računa za sjeme, sadni materijal, mineralno gnojivo i sredstva za zaštitu bilja, čime osnovna potpora u biljnoj proizvodnji dobiva jasno namjenski karakter.

Prihvatljivi su računi izdani u razdoblju od 1. kolovoza 2025. do 31. srpnja 2026. godine, dok je krajnji rok za

pravedanje sredstava 31. srpnja 2026. godine. U slučaju kupnje od veleprodavača obvezna je elektronička faktura u XML formatu, dok se kod maloprodaje priznaje fiskalni račun koji se automatski učitava u sustav i mora sadržavati broj poljoprivrednog gospodarstva, jedinstveni matični broj građana (JMBG) ili matični broj (MB), sukladno propisima o fiskalizaciji. Izuzetno u 2026. godini omogućeno je priznavanje i fiskalnih računa bez navedenih identifikacijskih podataka, uz ručni unos PFR broja, datuma i vremena izdavanja u sustav eAgrar. Ukoliko korisnik ne opravda isplaćena sredstva u skladu s propisima, bit će obavezan vratiti ih, sukladno zakonu.

Reagirana poljoprivrednika

Kao i za svaku novinu, ljudi s terena obično imaju svoje mišljenje o tome kako će se iste odraziti na njihove poslovne procese. **Tomica Vuković** iz Sombora ističe kako će pravedanje sredstava imati skoro pa nikakav utjecaj na

njegovu proizvodnju, jer smatra kako se bez problema mogu opravdati.

»Svaki poljoprivrednik jedva čeka da dobije neki novac kako bi ga namjenski potrošio, jer troškovi repromaterijala nisu uopće zanemarivi. Jedino mi se ne sviđa uzak krug mogućnosti pravdanja. Nisu ukalkulirani troškovi nafte, mehanizacije, jer ako je nešto namjenski trošak to je onda ulaganje u obnovu mehanizacije. Sjeme, umjetno gnojivo i sredstva za zaštitu bilja nisu naši jedini troškovi. Što se tiče dvokratne isplate, to će nam samo povećati administraciju. Ovako, kada smo odjednom dobijali sredstva poticaja mogli smo u potpunosti financirati jesensku sjetvu. Ovako će se neki zaduživati kod zadruga dok im ne stigne drugi dio poticaja, što je opet skuplje nego da se plati sve odjednom. Postoji nešto što se zove agrorok plaćanja, ne izdaju zadruga robu na lijepe oči. Ako platiš u žetvi, to je jedna cijena, a ako je odgođeno plaćanje, to je onda druga cijena. Što kasniji rok plaćanja, tim veća cijena. Mislim da nitko nema problem s pravdanjem, nego s tim što se povećava opseg posla za kompjutorom«, zaključuje Vuković.

Marko Tikvicki s Bikova, poljoprivrednik koji se bavi specifičnim oblikom stočarstva, točnije uzgojem starih rasa podolskih goveda u sustavu krava – tele, ima svoje viđenje situacije:

»Svi se mi radujemo kada dobijemo nešto, ali svakako nam se ne financira proizvodnja u potpunosti iz subvencija. Ja ne koristim koncentrate za ishranu jer to nisu muzne krave, hranu za njih proizvodim sam. Kako ću ja tako opravdati subvencije za kvalitetna priplodna grla? Za državnu zemlju ne mogu ni dobiti ništa jer je po pravu prečeg. Mogu pravdati sredstva koja dobijem za stoku tako što kupujem mehanizaciju, ali hoće li se to prihvatiti? Ne znam kako će se sve regulirati u stočarstvu glede pravdanja sredstava, za ratarstvo je slika jasna. Na primjer, ja imam svoje sjeme za lucerku i druga krmna

bilja, to su višegodišnje biljke, ne kupujem sjeme svake godine, kako to opravdati? Što je s onima koji imaju pašnjak i tako hrane bar pola godine stoku? Na lucerku se ne baca umjetno gnojivo, uglavnom ljudi bacaju stajnjak, kako onda opravdati sredstva za tu parcelu? Ima mnogo nedoumica za stočarstvo, hoće li se pravdati, kako i što, jer do sada nije bilo ništa, a od sada će se navodno pravdati sredstva za sve. Treba istaći da se u stočarstvu kasni s isplatama«.

Nikola Gabrić, ratar s Hrvatskog Majura, kaže kako ove mjere nisu donijete na vrijeme i kako nisu dovoljno specificirane, te kako se još uvijek ne zna točno što je moguće za pravdanje.

»Nitko nam nije rekao mogu li ja otići i kupiti vagon umjetnog gnojiva i time opravdati subvenciju za 100 hektara ili će to biti određene količine gnojiva, sjemena i sredstava za zaštitu bilja po hektaru. To je nedorečeno. Iako je ministar Glamočić najavio kako će se kupovinom potrošnih dijelova za servis traktora i mehanizacije također moći opravdati subvencija, sada odjednom ništa od toga. Ništa se ne zna ni o nafti, također ništa konkretno ne znamo ni za jesen, a ni kako opravdati sredstva. Podržavam pravdanje sredstava, ali nisam zadovoljan što nije do kraja decidirano«, zaključuje Gabrić.

Nova opcija u eAgraru olakšava podnošenje zahtjeva za poticaje

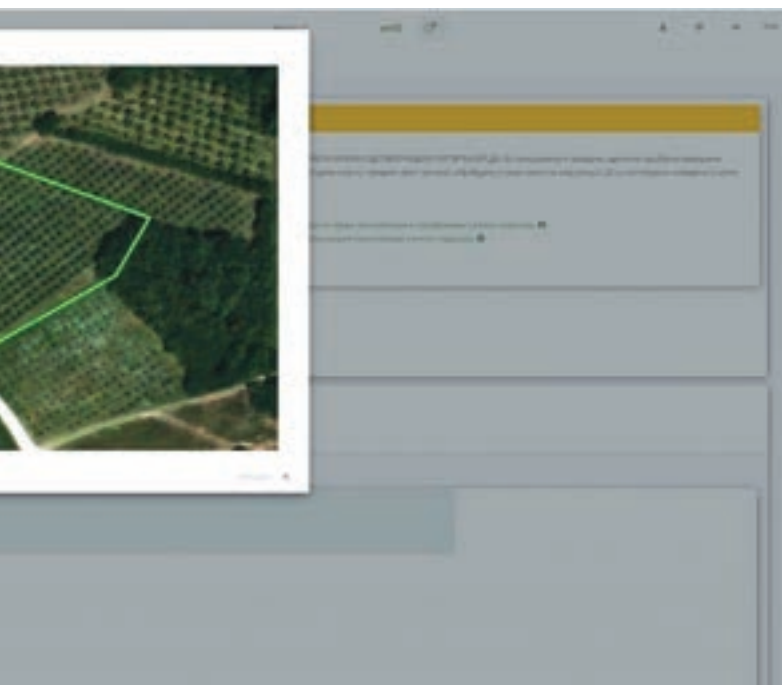
Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede uvelo je novu funkcionalnost u sustav eAgrar s ciljem ubrzavanja i pojednostavljenja podnošenja zahtjeva za osnovne poticaje u biljnoj proizvodnji. U okviru aplikacije eAgrar uvedena je mogućnost prikaza satelitskih snimaka prijavljenih parcela u Registru poljoprivrednih gospodarstava. Nova opcija omogućuje lakše prepoznavanje parcela te precizniju prijavu kultura koje se na njima uzgajaju. Time je, ističu iz Ministarstva, pojednostavljen postupak podnošenja zahtjeva za poticaje po hektaru, ali i njihova obrada. Satelitske snimke svojih parcela poljoprivrednici mogu vidjeti u aplikaciji ePodsticaji prilikom podnošenja zahtjeva za osnovne poticaje u biljnoj proizvodnji, počevši od ponedjeljka, 2. ožujka, kada je raspisan javni poziv po toj osnovi. Dragan Glamočić izjavio je kako je resorno ministarstvo svjesno važnosti pravovremene financijske potpore u razdoblju proljetnih radova.

»Poduzeli smo sve potrebne korake kako bi se zahtjevi brže i jednostavnije podnosili i obrađivali, ali i kako bi sredstva bila usmjerena prema stvarnim, aktivnim proizvođačima«, poručio je ministar.

Uvođenjem ove mjere dodatno se unaprjeđuje transparentnost sustava, smanjuje mogućnost zlouporaba te osigurava pravednija raspodjela proračunskih sredstava. Iz Ministarstva najavljuju kako će i u narednom razdoblju nastaviti s unaprjeđenjem digitalnih usluga i mehanizama kontrole, s ciljem da potpora stigne do onih kojima je doista namijenjena – poljoprivrednih proizvođača diljem Srbije.

Ivan Ušumović

FOTO: minpolj.gov.rs

Korizmeni i uskrsni program

16. 3. 2026. USKRSNA RADIONICA
ukrašavanje pisanica slamom
18:00, Galerija Prve kolonije naive u
tehniči slame

16. 3. 2026. KORIZMENA TRIBINA
19:00, Pastoralni centar

**21. 3. 2026. KRIŽNI PUT NA
BICIGLAMA**
Sveta misa u 8 sati (Župna crkva
Presvetog srca Isusovog)
8:30, polazak ispred župne crkve

**27. 3. 2026. OTVORENJE USKRSNE
IZLOŽBE**
18:00, Galerija Prve kolonije naive u
tehniči slame

**30. 3. 2026. OTVORENJE USKRSNE
IZLOŽBE**
Svoje radove izlažu članice
slamarskog odjela HKPD "Matija
Gubec"
18:00, Vestibil gradske kuće

4. 4. 2026. ČUVARI BOŽJEG GROBA
Župna crkva Presvetog srca Isusovog

6. 4. 2026. POLIVAČI
Uskrsni običaj

Manjinski zavodi za kulturu

Suradnja u promicanju tradicijske kulture

U prostorijama Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka u Novom Sadu, u srijedu, 25. veljače, održana je šesta, završna manifestacija u sklopu IPA projekta *Border that unites us / Granica koja spaja*. Tom je prigodom svečano otvorena izložba narodnih nošnji hrvatske, rusinske, rumunjske, slovačke i mađarske manjinske zajednice. U okviru programa predstavljena je i

Zavod za kulturu vojvođanskih Mađara, koji je u program uključio i ostala četiri manjinska zavoda u Vojvodini – hrvatski, rusinski, rumunjski i slovački. Jedan od glavnih ciljeva projekta jest predstavljanje kulturne raznolikosti te zajednička realizacija kulturnih programa s naglaskom na multikulturalnost i međusobno uvažavanje. U ime domaćina nazočne je pozdravila ravnateljica Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka **Anna Speváková**. Tijekom programa obratili su se i predstavnik Pokrajinske vlade **Zoltán Kudlik**, kao i predstavnica Zavoda za kulturu vojvođanskih Mađara **Csilla Resócki Vázsonyi**, dok je izložbu otvorio potpredsjednik Pokrajinske vlade **Tomislav Žigmanov**.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u suradnji s HKPD-om **Silvije Strahimir Kranjčević** iz Berega predstavio je muško-žensku šokačku narodnu nošnju iz bogatog fundusa Društva, kao izvornu nošnju hrvatske zajednice s područja Gornjeg Podu-

navlja. Nošnju je predstavio predsjednik Društva **Milorad Miki Stojnić**.

Izložba narodnih nošnji još je jednom potvrdila važnost institucionalne suradnje u očuvanju i promicanju tradicijske kulture te poslužila kao primjer dobre prakse u povezivanju zajednica koje dijele zajednički prostor i naslijeđe, navode u ZKVH-u.

H. R.

likovna izložba manjinskih umjetnika na temu vojvođanskog pejzaža. Ovom su prigodom izložena djela naivnih slikara pet nacionalnih manjina: **Cilike Dulić Kasiba** (hrvatska manjina), **Emme Pesti** (mađarska), **Viorele Flore** (rumunjska), **Marije Hlavati** (slovačka) i **Vladimira Doroghazija** (rusinska manjina). O izložbi i autorima govorio je likovni kritičar **Vladimir Valenčik**.

Nositelji projekta su Muzej *István Türr* iz Baje, Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku u Subotici te

O bunjevačkom ruhu u Zagrebu

ZAGREB – Tajnik HKPD-a **Matija Gubec** i voditelj *Seminara bunjevačkog stvaralaštva* u Tavankutu **Ivica Dulić** sudjelovao je kao prezentator na 16. seminaru o primjeni narodnih nošnji na amaterskoj folklornoj sceni. Tom je prigodom predstavio tradicijsko odijevanje bunjevačkih Hrvata, prenoseći znanje i iskustvo stečeno kroz dugogodišnji rad u *Gupcu*. Spomenuti seminar važi za jedan od važnijih edukativnih programa namijenjenih folklornim amaterima u Hrvatskoj, a održan je u organizaciji Kulturnog centra Travno i Centra za tradicijsku kulturnu baštinu i Posudionice i radionice nošnji u Zagrebu.

Izložba *Tragovi hrvatskih kipara u Srbiji* otvorena u Beogradu

Sjećanje na zajedničku prošlost

»Većina prezentiranih spomenika služe kao pokazatelj prisutnosti i značaja kojega su imali hrvatski umjetnici na ovom prostoru, imajući u vidu kontekst zajedničke države, međusobnih prožimanja kultura i umjetničkih stilova 20. stoljeća«, kaže autor izložbe Branimir Kopilović

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata realizirao je izložbu *Tragovi hrvatskih kipara u Srbiji* koja je premijerno priređena prošloga tjedna, 26. veljače, u Beogradu, u prostorijama Fondacije *Antun Gustav Matoš*. Autor izložbe je povjesničar umjetnosti i stručni suradnik u ZKVH-u **Branimir Kopilović** dok dizajn izložbenih panoa i pratećeg kataloga potpisuje profesor na novosadskoj Akademiji umjetnosti **Darko Vuković**.

Dvanaest autora

Kroz fotografije i tekstove predstavljena su izabrana djela dvanaest kipara, a to su: **Rudolf Valdec**, **Ivan Sabolić**, **Toma Rosandić**, **Petar Pallavicini**, **Antun Augustinčić**, **Frano Kršinić**, **Frano Meneghello Dinčić**, **Vanja Radauš**, **Ana Bešlić**, **Ivan Meštrović**, **Nesto Orčić** i **Bernard Pešorda**. Spomenika hrvatskih kipara u cijeloj Srbiji je do stotinjak, i oni i danas zauzimaju važne gradske prostore, funkcionirajući i kao simboli određenih gradova i mjesta. Najpoznatiji primjeri toga su Meštrovi-

ćev *Pobjednik* na beogradskom Kalemegdanu ili Rosandićeva skulpturalna skupina *Igrali se konji vrani* na ulazu u Skupštinu Srbije.

»Izložbom upućujemo publiku na segment kulturne baštine koji čine javni spomenici u Srbiji. Izabrana su reprezentativna djela kipara koji su podrijetlom iz Hrvatske, a imaju realizirane značajne spomenike u Srbiji. Neki od njih su ovdje proveli svoj radni vijek, najčešće u Beogradu kao središtu umjetničkih zbivanja. Isto tako, na izložbi su uvršteni i radovi kipara rođenih u Srbiji koji podrijetlom pripadaju hrvatskoj nacionalnoj manjini«, kazao je autor izložbe Branimir Kopilović.

Kontekst zajedničke države

Kako je dodao, većina prezentiranih spomenika služe kao pokazatelj prisutnosti i značaja kojega su imali hrvatski umjetnici na ovom prostoru, svakako imajući u vidu kontekst zajedničke države, međusobnih prožimanja kultura i umjetničkih stilova 20. stoljeća.

»Uvršteni su autori koji su imali značajnu ulogu u nastanku spomeničke baštine u Srbiji, doprinoseći svojim djelima koja su odražavala složene političke, ideološke i umjetničke struje svoga doba kako za vrijeme Kraljevine Jugoslavije, tako i poslijeratne FNRJ i SFRJ. Najveći dio spomeničke baštine nastao je uslijed državnih narudžbi što je rezultiralo velikim brojem spomenika, poprsja, kipova znamenitih povijesnih ličnosti ili skulptura s dekorativnom funkcijom. Javna spomenička baština određuje izgled naših trgova, ulica ili parkova te se ovom izložbom želi pokazati značaj i zasluge hrvatskih kipara za njihov izgled kada je u pitanju umjetnička spomenička plastika. Uvrštena je većina njihovih reprezentativnih djela, dok su pojedina izostavljena radi preglednosti i uslijed formata izložbe«, kazao je Kopilović.

Uvrštena djela karakterizira i veliki vremenski raspon koji započinje netom prije Prvog svjetskog rata, a završava 2020. godine.

»Javni spomenici predstavljaju trajnu ostavštinu i ujedno simboliziraju složeno povijesno razdoblje 20. stoljeća. U svojoj višeznačnosti, kao umjetnički artefakti, ali i kao simboli društvenih, političkih i ideoloških težnji nekadašnjih država i sustava, oni danas imaju i funkciju očuvanja kolektivne memorije na zajedničku prošlost«, kazao je Kopilović.

Istraživanje materijalne baštine

Na početku otvorenja publiku je pozdravio upravitelj Fondacije *Antun Gustav Matoš* **Marin Piuković**. Po njegovim riječima, izložba može pridonijeti razvijanju svijesti o prinosima hrvatskih autora kulturi u Srbiji te većoj vidljivosti Hrvata u glavnom gradu države.

V. d. ravnatelja ZKVH-a **Josip Bako** istaknuo je da ova izložba predstavlja samo mali dio u aktivnostima Zavoda na području istraživanja materijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji. Ujedno, odabrana djela hrvatskih kipara u Srbiji bila su i tema zajedničkog kalendara hrvatskih manjinskih institucija za 2025. godinu.

»Ta su djela ovdje trajno prisutna, nisu bila ugrožena ni u turbulentna vremena devedesetih godina 20. stoljeća, te svjedoče o veoma intenzivnoj i dvosmjernoj suradnji dvaju naroda. Prigodom pripremanja izložbe imali smo dobru suradnju s institucijama koje danas skrbe o ovom dijelu baštine, poput Zavoda za zaštitu spomenika kulture Grada Beograda«, kazao je Bako.

Izložbu je otvorenom proglasila **Davorka Velecki Čičak**, opunomoćena ministrica Veleposlanstva Republike Hrvatske u Srbiji, koje je bilo i suorganizator ovog kulturnog događaja. Među ostalim, Velecki Čičak navela je da će Veleposlanstvo i ubuduće podržavati ovakve i slične programe.

U programu otvorenja nastupio je komorni sastav tamburaškog orkestra HGU-a *Festival bunjevački pisama* iz Subotice pod ravnanjem prof. **Vojislava Temunovića**.

Nakon Beograda, izložba *Tragovi hrvatskih kipara u Srbiji* bit će prikazana i u drugim mjestima.

D. B. P.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4268 +381 21 487 4036
Ounz@vojvodina.gov.rs

**POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I
NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE**

objavljuje

**OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE REKONSTRUKCIJE,
ADAPTACIJE, SANACIJE, INVESTICIJSKO I TEKUĆE ODRŽAVANJE OBJEKATA USTANOVA OSNOVNOG,
SREDNJEG OBRAZOVANJA I ODGOJA, UČENIČKOG STANDARDA I PREDŠKOLSKIH USTANOVA I
ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE IZGRADNJE OBJEKATA SREDNJEG OBRAZOVANJA I
ODGOJA NA TERITORIJU AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE ZA 2026. GODINU**

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na mrežnoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj se raspisuje od 6. 3. 2026. godine.

Rok za podnošenje prijava istječe 8. 4. 2026. godine.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4268, +381 21 487 4036
Ounz@vojvodina.gov.rs

**POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I
NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE**

objavljuje

**OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE IZRADE TEHNIČKE
DOKUMENTACIJE ZA POTREBE USTANOVA OSNOVNOG, SREDNJEG OBRAZOVANJA I ODGOJA I
PREDŠKOLSKIH USTANOVA NA TERITORIJU AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE ZA 2026. GODINU**

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na mrežnoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj se raspisuje od 6. 3. 2026. godine.

Rok za podnošenje prijava istječe 8. 4. 2026. godine.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4268 +381 21 487 4036
Ounz@vojvodina.gov.rs

**POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I
NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE**

objavljuje

**OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE AKTIVNOSTI VEZANIH ZA
UNAPRJEĐENJE SIGURNOSTI OBJEKATA USTANOVA OSNOVNOG I SREDNJEG OBRAZOVANJA I ODGO-
JA NA TERITORIJU AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE ZA 2026. GODINU – IZVOĐENJE RADOVA**

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na mrežnoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj se raspisuje od 6. 3. 2026. godine.

Rok za podnošenje prijava istječe 8. 4. 2026. godine.

Upis u osnovnu školu

NASTAVA NA HRVATSKOM JEZIKU

1. 4. – 31. 5. 2026.

OŠ „MATKO VUKOVIĆ“
Subotica

OŠ „IVAN MILUTINOVIĆ“
Subotica i Mala Bosna

OŠ „VLADIMIR NAZOR“
Đurđin

OŠ „MATIJA GUBEC“
Tavankut

OŠ „22. OKTOBAR“
Monoštor

Liječnički pregled obavlja se prije ili tijekom upisa.

Odlaganje upisa:

Moguće je uz provjeru psihologa/pedagoga ili ako dijete ima zdravstvene smetnje.

Prijevremeni upis:

Djeca rođena od 1. 3. do 31. 8. 2020. godine
mogu se upisati nakon provjere spremnosti kod školskog psihologa.

Nije potrebno donositi dokumente jer ih škola pribavlja elektronski.

SLOŽITE KOCKICE

U ODGOJU VAŠE DJECE

Tijelovska procesija ponovno kroz grad?

U prostorijama *Augustinianuma* u utorak, 3. ožujka, održan je sastanak koordinacije za Tijelovsku procesiju 2026. Tjelovo je ove godine 4. lipnja, a kako novodi Tiskovni ured Subotičke biskupije, Tijelovska procesija u Subotici planira se ponovno organizirati tako da, kao nekada, ide od katedrale sv. Terezije Avilske do franjevačke crkve sv. Mihovila. Kako je na sastanku bilo riječi, misno slavlje bit će kao i ranijih godina u subotičkoj katedrali u 18 sati, a nakon toga bi se išlo u procesiji kroz grad. Prva postaja bila bi pokraj katedrale, druga kod kapelica sv. Roka, treća pokraj spomenika Presvetog Trojstva i četvrta ispred franjevačke crkve.

Sastanak koordinacije predvodio je generalni vikar Subotičke biskupije mons. **Željko Šipek**, a na njemu su nazočili svećenici, časne sestre, katehisti i vjernici koji su aktivni i u drugim laičkim udrugama i organizacijama, a koji i inače sudjeluju oko organizacije Tijelova.

Tijelovska procesija kroz grad bila je uobičajena sve do Drugog svjetskog rata, a tijekom komunizma je ukinuta. Procesija s Presvetim, koja predstavlja izraz vjere ponovno je obnovljena tek 1995. godine i bila je organizirana do 1999. godine, kada je ukinuta zbog bombardiranja, te do sada nije obnovljena.

Ž. V.

Organizacijski odbor raspisuje natječaj za prijem novih skladbi za 21. *HosanaFest*. Festival će biti održan u nedjelju, 11. listopada, 2026. u Subotici. Slogan ovogodišnjega festivala je *U glazbi – susret s Bogom*. Festival hrvatskih duhovnih pjesama *HosanaFest* dobrotvorne je naravi i natjecateljskoga karaktera. U tu svrhu Organizacijski odbor *HosanaFest*-a raspisuje

NATJEČAJ za prijem skladbi za *HosanaFest* 2026.

Natječaj je otvoren od 1. 2. 2026. i traje do 1. 4. 2026. godine.

Uvjeti natječaja su sljedeći:

- skladbe tematski moraju imati kršćanski karakter;
- skladbe ne smiju biti već objavljene niti javno izvođene;
- trajanje skladbe ne smije prijeći 4 minute;
- autor i glavni izvođač pjesme ne smije biti mlađi od 16 godina;
- u vokalno-instrumentalnom sastavu ne smije biti više od 15 osoba.

Prijava na natječaj dostavlja se putem elektroničke pošte, a obavezno mora sadržavati sljedeće:

- oglednu demo snimku pjesme (snimka ne mora biti studijska, ali glazbeno-produkcijski treba biti što sličnija izvedbenoj verziji). Pjesma može biti poslana i u mp3 formatu s minimalnom rezolucijom od 192 kbps;
- tekst pjesme (preporuča se u Word formatu);
- kraću biografiju izvođača sa svim potrebnim podacima (adresa, telefon, e-mail, web i sl.), te navesti zajednicu u kojoj se djeluje;
- jasno naznačen naslov pjesme, tko je izvođač pjesme, te autore teksta, glazbe i aranžmana.

Prijave koje ne budu ispunjavale gore navedene uvjete, kao i skladbe upitne originalnosti neće uopće biti razmatrane od strane Stručnog povjerenstva.

Napomena: Autori slanjem skladbe na natječaj jamče za njezinu originalnost, te daju svoju suglasnost za izdavanje skladbe na festivalskom nosaču zvuku. Naknadno utvrđivanje neoriginalnosti skladbe povlači za sobom sankcije određene pravilnikom *HosanaFesta*. Prijavljene skladbe ne mogu se povući, niti će biti vraćene.

Rezultati natječaja bit će autorima objavljeni 20. 4. 2026. godine. Izvođači čije se skladbe uvrste u program Festivala, trebaju studijsku snimku dotične skladbe, te njenu matricu dostaviti u roku do 60 (šezdeset) dana po objavljenju rezultata.

Redosljed nastupa na *HosanaFestu* određuje festivalski Organizacijski odbor.

Radove slati ili dostaviti na adresu:

Festival *HosanaFest*

Radnička 88

24000 Subotica

Vojvodina, Srbija

Tel: +381 (0)62244974

ili na e-mail: hosanafest@yahoo.com

Radosno očekujemo Vaše sudjelovanje!

Organizacijski odbor *HosanaFesta*

Zaručnički tečaj

Zaručnički tečaj – priprava za brak za sve one koji se namjeravaju vjenčati ove godine na teritoriju Grada Subotice i šire okolice započinje 9. ožujka i traje do 13. ožujka u vjeronaučnoj dvorani u Harambašićevoj 7, s početkom u 19.30 sati. Svi koji namjeravaju sudjelovati trebaju se prijaviti u župnom uredu na istoj adresi.

Križni put na Subotičkoj kalvariji

8. ožujka – 15 sati, križni put na hrvatskom jeziku

15. ožujka – 15 sati, križni put predvode djeca

22. ožujka – 15 sati, križni put predvode mladi

27. ožujka – 20 sati, petak uoči Cvjetnice

29. ožujka – 15 sati, Cvjetnica, križni put predvode obitelji

3. travnja – 10 sati, Veliki petak. Kalvarija je otvorena cijeli dan.

Križni put mladih dug 26 km

Križni put mladih bit će organiziran 14. ožujka, i to na relaciji Bunarić – Bikovo – Šandor, što ukupno iznosi 26 km. Okupljanje počinje u crkvi sv. Jurja u Subotici od 7.30 sati, nakon toga je u 7.45 sveta misa i polazak u 8.30. Mladi se mogu prijaviti svojim župnicima, a sudjelovanje je besplatno. Prijave traju do 11. ožujka.

Jerihonsko bdjenje u Subotici

Jerihonsko bdjenje u Subotici u kapelici Crne Gospe kod franjevac bit će organizirano od 13. do 20. travnja. Nakana bdjenja je za obnovu ljudskog i kršćanskog života u Gradu. Svi oni koji se žele uključiti i zauzeti sat klanjanja pred Presvetim mogu to učiniti putem QR koda koji je dostupan na društvenim mrežama Molitvene zajednice *Proroci*.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Milosno vrijeme obraćenja

Korizma je milosno vrijeme za čovjeka ukoliko je želi proživjeti u duhu priprave za proslavu Kristova uskrsnuća. No, ujedno je to i teško vrijeme jer treba se susresti sa samim sobom. To je jedini način da sagledamo sve svoje slabosti i mane, sve svoje navezanosti, kako bismo mogli mijenjati se i suobličavati Kristu. Promjeni i obraćenju mora prethoditi spoznaja samoga sebe, otvaranje očiju za vlastite mane i nedostatke, te iskreni stav prema svojoj grješnosti, bez obmanjivanja i umanjivanja onoga što kod nas samih treba promjenu. Čovjeku je teško sagledati sebe u pravom svjetlu, a još teže promijeniti se. Mnoge su napaсти i kušnje kada jednom krene raditi na sebi i na svom odnosu s Bogom. No, korizma, kao što smo i rekli, nije samo vrijeme pokore, nego i milosti jer Gospodin pomaže ljudima na njihovom putu obraćenja, jer zna koliko je to teško, koliko napora iziskuje.

Oko polovice korizmenog hoda smo prošli. Možda smo se umorili, možda nam se čini preteško i mislimo kako nećemo ustrajati, ali nas Božja riječ ohrabruje da nastavimo svoje obraćenje.

Susret sa Samarijankom

Ovonedjeljno evanđelje prepuno je snažnih poruka (usp. Iv 4,5-42), no dovoljno je zaustaviti se na nekim. Isus razgovara sa ženom Samarijankom. Izraelci nisu razgovarali sa Samarijancima, jer su ih smatrali otpadnicima, nevjernicima, a Židovi k tome nisu razgovarali s nepoznatim ženama. U razgovoru Isusa i ove žene saznajemo i da je ona imala do sad pet muževa, što je za ono vrijeme značilo da je to žena upitnog morala. Ipak, ništa od toga ne priječi Isusa da joj ponudi spasenje, da joj se objavi kao Krist, te je učini prvim svjedokom njegova pojavka među njenim narodom. Isus bez predrasuda pristupa ljudima,

pristupa grješnicima i po tim susretima pokazuje kako je on došao ponuditi spasenje svima, ali da je nužno obratiti se, odbaciti prijašnji način života. Još važnije: Isus pokazuje kako nitko tko se s njim susreo otvorena srca nije ostao isti, nego se u njemu dogodila promjena, ona koja vodi u život vječni jer je upravo on donositelj vječnoga života. Farizeji se u susretu s njim nisu obraćali, nego ustrajali u svojim grijesima jer nisu mislili da im treba obraćenje. Nisu bili spremni sagledati istinski svoje slabosti i mane i najvažnije: oni nisu istinski željeli susret s Kristom. Njihovo tvrdo srce zatvorilo im je oči da ga prepoznaju.

Učiti iz Evanđelja

Zato na ovom korizmenom putu obraćenja ne trebamo biti poput farizeja, uvjereni u svoju pravednost i vjernost Bogu, nego kao svaki grješnik preispitivati se te u spoznaji svojih grijeha kajati se, željeti susresti Gospodina u pobožnostima, u sakramentima, kroz njegovu riječ. Ti susreti će nas mijenjati, jer kad Božja ljubav dotakne čovjeka, čovjek poželi ostati u njegovoj blizini, a to može samo ako se obrati.

Isus je izvor žive vode, tako nam napominje ove nedjelje. On je taj koji nam osigurava vječnu radost u svome kraljevstvu. No, mi smo prečesto zabrinuti što ćemo jesti i što ćemo piti i u što ćemo se obući, kako nas je već jednom upozorio da ne brinemo, umjesto da se okrenemo njemu, izvoru žive vode, i ništa nam tada neće nedostajati. Zato ovaj korizmeni hod kojim se želimo približiti Kristu, kako bismo što radošnije mogli proslaviti njegovo uskrsnuće, treba nastaviti i nakon Uskrsa, jer to je naš hod k izvoru žive vode, hod Kristu u susret. Stoga on treba trajati dok traje naš hod ovim svijetom, jer nas Krist čeka na kraju tog puta.

Selo nastalo od ergele

Raznoliko podrijetlo Hrvata u Karađorđevu

O stanovništvu se može suditi posredno, analizom podataka o stanovištvu Bukina, gdje su velika većina bili Nijemci, uz mali broj Hrvata Šokaca, pa su i liturgijski jezici bili njemački i hrvatski. Ovo selo nisu zaobišle velike kolonizacije Bačke tijekom XX. stoljeća: 1921., 1941. i 1945, kada je naseljeno doseljavanjem nacionalno vrlo šarenolikog stanovništva iz bliže okolice i praktički cijele bivše države

» **D**ržavna ergela Palanka« osnovana je u vrijeme Austro-Ugarske, 1885. godine, kao pomoćna ergela glavnoj mađarskoj ergeli *Mezőhegyes*, koja se nalazi blizu današnje granice Mađarske i Rumunjske kod Segedina. Bilo je to vrijeme kada je konjarstvo bilo od visokog državnog interesa, a konji su se koristili, osim u poljoprivredi, za potrebe vojske, policije, pošte i mnogobrojnih drugih službi. U početku je to bila »Ustanova za uzgoj ždrijebadi«, koja su nabavljana od privatnih uzgajivača. Zbog zaštite uzgoja i zdravstvene zaštite konja, u *mezőhegyeskoj* ergeli moralo se smjestiti oko tisuću pastuha otkupljenih za račun države. Izbor je pao na državno dobro između Bukina (danas Mladenovo) i Palanke (danas Bačka Palanka), tada većim dijelom pod hrastovom šumom, koja je iskrčena kako bi se otvorilo zemljište za premještanje i uzgoj kona. Oni su tijekom ljeta dolazili ovdje na ispašu, a u jesen su vraćani u *Mezőhegyes*.

Povijest ergele i sela

Ergela je, neovisno o državama na ovom prostoru, uvijek imala povlašteni status. Tako je 1924. godine ukazom kralja **Aleksandra Karađorđevića**, po kome je nakon Prvog svjetskog rata cijeli kraj nazvan, utemeljeno Državno lovno-šumsko dobro u čijem se sastavu nalazila i ona. Ukazom Skupštine FNRJ 1946. ergela *Karađorđevo* proglašena je državnim dobrom od općeg narodnog značaja i formirana je kao vojna ergela, te nakon toga imala gotovo presudni značaj u konjarstvu u bivšoj Jugoslaviji. Od 1948. godine, na ovaj ili onaj način, bila je vezana za Ministarstvo obrane. Danas je u sastavu Vojne ustanove *Morović*, a već dugo se nalazi u okviru naselja, okružena velikim kompleksima poljoprivrednog zemljišta u vojnom vlasništvu, lovištem te Specijanim rezervatom prirode *Karađorđevo* na obali Dunava. U neposrednoj

blizini nalazi se rezidencijski objekt *Karađorđevo* koji je u nadležnosti Garde Vojske Srbije. To je čuveno mjesto na kojem su se rješavala sudbinska pitanja prostora na kojima živimo, a i danas je u službi najviših državnih dužnosnika, uz Park prirode *Bukinski hrastik* koji ga okružuje.

Prvo naselje službenika i radnika ergele dobilo je naziv *Csikótelep* (»ždrijebarsko naselje«). Počelo se naseljavati 1901. Vremenom je raspored objekata za potrebe ergele bio takav da su stajе, hipodrom, ali i upravno središte bili u središnjem dijelu naselja, Béla Majuru, dok su na Gornjem Majuru nakon I. svjetskog rata izgrađena velika skladišta za poljoprivredne proizvode, strojarke radionice, te, kao i na Béla Majuru, u trećem dijelu,

Donjem Majuru, kolektivne prizemne kuće za smještaj stanovnika. Već više od sto godina ova tri dijela naselja čine i sadašnje selo, koje okomito presijeca put Bačka Palanka – Mladenovo.

Stari i novi sloj Hrvata

U administrativnoj podjeli Bačko-bodroške nadbiskupije *Csikótelep* je bila filijala župe sv. Ivana Krstitelja u Bukinu i imala je, primjerice 1915. godine, 480 katolika te 365 1942. godine. Spominje se, upravo 1942., da je *Csikótelep* imao katoličku kapelu posvećenu sv. Stjepanu, ugarskom kralju. O stanovništvu se može suditi posredno, analizom podataka o stanovištvu Bukina, gdje su velika većina bili Nijemci, uz mali broj Hrvata Šokaca, pa su i liturgijski jezici bili njemački i hrvatski. Na »Telepu« su živjeli uglavnom Nijemci i Mađari, te su stanovnici pričali uglavnom tim jezicima, pa nakon toga imali u novoj Jugoslaviji problem u školama.

Ovo selo nisu zaobišle velike kolonizacije Bačke tijekom XX. stoljeća: 1921., 1941. i 1945. Koncem Drugog svjetskog rata njemačka većina nestala je, progonom, iz Vojvodine, a svoj povlašteni državni status, zbog potrebe za radnicima ergele, poljoprivrednog dobra i šumarstva te lovstva u sustavu JNA, Karađorđevo je nadomjestilo doseljavanjem nacionalno vrlo šarenolikog stanovništva iz bliže okolice i praktički cijele bivše države. To je vidljivo, međutim, tek nakon popisa 1971., budući da se do tada popisivalo u sklopu Mladenova. Te je godine u Karađorđevu živjelo 1.149 osoba, od toga 5,49% Hrvata. Broj stanovnika se smanjivao, te ih je nakon pola stoljeća bilo 562, a među njima je 2,49% Hrvata.

Djelomični uvid u to koje su obitelji Hrvata živjele u Karađorđevu tijekom posljednjih osamdesetak godi-

na može se dobiti na mjesnom groblju, vrlo uređenom, te, po pisanju medija, jedinom dijelu zemljišta u selu koje je u vlasništvu Mjesne zajednice Karađorđevo, a ne u vojnom. Na tom groblju leže članovi obitelji: Ajduk, Andabaka Brčina, Danić, Galo (dvije grobnice), Hanula, Hergotić, Horvat, Ivšić (dvije grobnice), Lovrenčić, Mudrinić, Nađ (dvije grobnice), Petriško, Prohaska, Puškić, Žemba, Živko i Bosnar, uz žene koje su se ovdje udale i promijenile prezime. Hrvati, treći narod po brojnosti u ovom selu, nakon Srba i Mađara, imaju geografski međusobno iznimno nepovezано podrijetlo. Oni i njihovi preci došli su ovdje iz neposredne okolice (Bačka Palanka, Opatovac, Ilok), ali i iz različitih dijelova Hrvatske: iz Siska (nekoliko obitelji), Čazme, Knina, Drniša i dijelova Dalmatinske zagore, Nove Gradiške, Čakovca, Pregrade, okolice Zagreba te Bosne i Hercegovine (Tuzla), već spram potreba Vojske.

Čuje se u selu i šapat o prijetnjama mjesnim Hrvatima početkom 1990-ih, te iseljavanju koje je uslijedilo. Oni koji su ostali, te danas žive u prizemnim kućama i shematskim dvokatnicama građenim u redovima, uglavnom se sjećaju života unutar obitelji vojnih službenika, te obrtnika, radnika ili stručnjaka koje je Vojska angažirala u ergeli i na velikom gospodarstvu. Suvremenim promjenama koje je doživjelo Karađorđevo i okolica velika većina tih obitelji izgubila je izvor prihoda, te su se, skupa s ostalim radno aktivnim Karađorđevčanima, pokušali koncentrirati na druge poslove, uglavnom u poljoprivredi i industriji u Bačkoj Palanki i Čelarevu. Poslovično ogroman turistički potencijal ovakvih malih sredina velikog imena, zbog različitih administrativnih zapreka, ostao je daleko u drugom planu.

Marko Tucakov

Hrvatska riječ, broj 57, 6. ožujka 2004.

Skupština ujedinjenja i novog početka

Dugo najavljivano ujedinjenje dviju hrvatskih stranaka – Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i Hrvatskog narodnog saveza – dogodilo se. Nakon 29. siječnja na političkoj sceni Srbije postoji samo jedna stranka, koja u svom programu ističe zalaganje za ostvarivanje nacionalnih prava i integriranje Hrvata u politički, društveni i kulturni život Srbije pod ravnopravnim uvjetima, i ona se zove DSHV.

Skupština je radila poštujući sva pravila demokratske procedure, u izuzetno optimističnom ozračju, uz burne aplauze govorima čelnika i velikog broja visokih gostiju. **UJEDINJENJE:** Otvarajući skupštinu dopredsjednik DSHV-a *Josip Gabrić* podsjetio je na četrnaest godina postojanja stranke tijekom kojih su mnogi članovi stranke, a i drugi pripadnici hrvatskog naroda u Srbiji, bili izloženi neprijatnostima, prijetnjama pa i protjerivanju iz svojih domova. »I danas postoje oni koji ne miruju i dalje žele provocirati sukobe, te imajući sve to u vidu kao i želju članstva, a i cjelokupnog hrvatskog naroda na ovim prostorima, dvije hrvatske stranke se ujedinjuju u Demokratski savez Hrvata u Vojvodini sa željom jedinstvenog nastupa u vezi svih pitanja. Želimo prekinuti podijeljenosti i zajedničkim snagama ostvarivati naša prava...«
(Jasminka Dulić)

Mediji u centru pažnje

Treći sajam medija, koji je održan na Novosadskom sajmu od 25. do 27. veljače, uspješno se završio kao dokaz dobre tradicije mjesta susreta najznačajnijih domaćih i stranih medijskih kuća. Na Sajmu je sudjelovalo 110 domaćih i stranih izlagača, mnogobrojne novinske agencije, radio i TV stanice, marketinške agencije, distributeri filmova, distributeri audio-video opreme, internet provajderi i drugi. Preko 20.000 posjetitelja imalo se priliku informirati posredstvom mnogobrojnih promocija, stručnih skupova i tribina posvećenih aktualnoj situaciji i problemima domaćih medija, ali i o iskustvima medija iz okruženja. Sajam su obilježila i gostovanja poznatih javnih i estradnih ličnosti, projekcije filmova i prezentacije najnovijih tehničkih dostignuća u oblasti medijske opreme.

NA JEDNOM MJESTU: »Poslovnu godinu Novosadski sajam počinje upravo Trećim sajmom medija koji smo organizirali. Smatramo ga osobitim jer u zemljama koje nas okružuju nema sajma posvećenog medijima, već su sajmovi samo orijentirani određenim segmentima medija, kao što su sajmovi audio-video opreme.

Ideja organiziranja sajma medija proistekla je iz činjenice, da na prostoru na kojem živimo postoji mnoštvo medija koji žele prezentirati kvalitetu usluga koje pružaju.

(Olga Perušić)

Autonomija – jednima želja, drugima smetnja

U Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici u subotu je održana Prva vojvođanska konvencija – skup stranaka, organizacija i pojedinaca koji se zalažu za široku autonomiju Vojvodine, a tom prigodom je aklamacijom prihvaćen proglas pod nazivom »Subotička inicijativa«. Ovim dokumentom se njegovi potpisnici obraćaju »demokratski opredijeljenim političkim partijama, nevladinim organizacijama, udruženjima i pojedincima, kako u Vojvodini tako i u Srbiji, upućujući im javni poziv da se uključe u borbu za uspostavljanje temelja europske, istinski demokratske, građanske, multietničke i dosljedno decentralizirane države zasnovane na vladavini prava«.

U »Subotičkoj inicijativi« se izražava nezadovoljstvo što »Vojvodina ni danas, poslije trogodišnje vladavine DOS-a, nema svoju punu ustavnu autonomiju sa zakonodavnom, izvršnom i sudskom vlašću«, te se ističe zabrinutost što nakon posljednjih izbora za Skupštinu Republike Srbije »Vojvodina kao regija i manjinski narodi koji u njoj stoljećima žive nemaju u njoj niti jednog legitimnog predstavnika, po prvi put u povijesti zajedničkog življenja. U njoj nema niti jednog predstavnika regionalnih i manjinskih stranaka, kao ni predstavnika nacionalnih zajednica.«

(H. R.)

Franjo Vujkov, bivši predsjednik HNS-a i novoizabrani član Predsjedništva DSHV-a

Oproštajni govor HNS-u

Franjo Vujkov, u svom posljednjem nastupu na funkciji predsjednika HNS-a, istakao je kako osjeća obvezu kazati nekoliko riječi o toj stranci. »Stranku smo osnovali kada smo procijenili da to nalazu interesi hrvatskog pučanstva u Republici Srbiji. Bio je to trenutak zastoja u političkom životu Hrvata. U Skupštini Općine Subotica naša jedina politička stranka imala je samo tri odbornika. Ostalih četrnaest odbornika Hrvata bili su članovi drugih stranaka, najviše iz tadašnjeg Saveza građana Subotice, koji su djelovali suprotno našem elementarnom interesu očuvanja nacionalnog identiteta Hrvata. Zadaća koju smo sebi postavili nikada nije bila slabljenje pozicije do tada naše jedine političke stranke DSHV-a, nego da kao alternativa, druga moguća opcija, mobiliziramo sve one koji su iz bilo kojih razloga naginjali na tu drugu stranu, koja je djelovala suprotno našim interesima. U koaliciji DOS-a na lokalnoj razini, zajedno s DSHV-om, osvojili smo trinaest zastupničkih mandata u Skupštini Općine Subotica i dva u Skupštini Vojvodine. Osnivanje HNS-a nametnulo je atmosferu nadmetanja i utjecalo na veliku i izuzetnu političku aktivnost DSHV-a, što je, u cjelini gledano, donijelo dobro hrvatskoj zajednici koju smo predstavljali i jedni i drugi.

Franjo Vujkov

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4876
Ounz@vojvodina.gov.rs / merlida.konstantinovic@vojvodina.gov.rs

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE
objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU – NATJEČAJ ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE PROGRAMA I PROJEKATA U PODRUČJU OSNOVNOG I SREDNJEG OBRAZOVANJA U AP VOJVODINI U 2026. GODINI

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na mrežnoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj je raspisan od 4. ožujka do 7. travnja 2026. godine.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4876
Ounz@vojvodina.gov.rs / merlida.konstantinovic@vojvodina.gov.rs

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE
objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU – NATJEČAJ ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE PROGRAMA I PROJEKATA KOJA REALIZIRAJU UDRUŽENJA, A ODOSE SE NA PODRUČJA OSNOVNOG I SREDNJEG OBRAZOVANJA I ODGOJA U AUTONOMNOJ POKRAJINI VOJVODINI ZA 2026. GODINU

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na mrežnoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj je raspisan od 4. ožujka do 7. travnja 2026. godine.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4528, 487 4609
Ounz@vojvodina.gov.rs

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE
objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU – NATJEČAJ ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE PROGRAMSKIH AKTIVNOSTI I PROJEKATA ZA PODIZANJE KVALITETE UČENIČKOG STANDARDA U AP VOJVODINI U 2026. GODINI

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na mrežnoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj je raspisan od 4. ožujka do 7. travnja 2026. godine.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4528, +381 21 487 4608 F: +381 21 557 074; 456 986
Ounz@vojvodina.gov.rs, adrian.borka@vojvodina.gov.rs

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE
objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU ZA DODJELU PRORAČUNSKIH SREDSTAVA TIJELIMA I ORGANIZACIJAMA U AUTONOMNOJ POKRAJINI VOJVODINI U ČIJEM RADU SU U SLUŽBENOJ UPORABI I JEZICI I PISMA NACIONALNIH MANJINA – NACIONALNIH ZAJEDNICA ZA 2026. GODINU

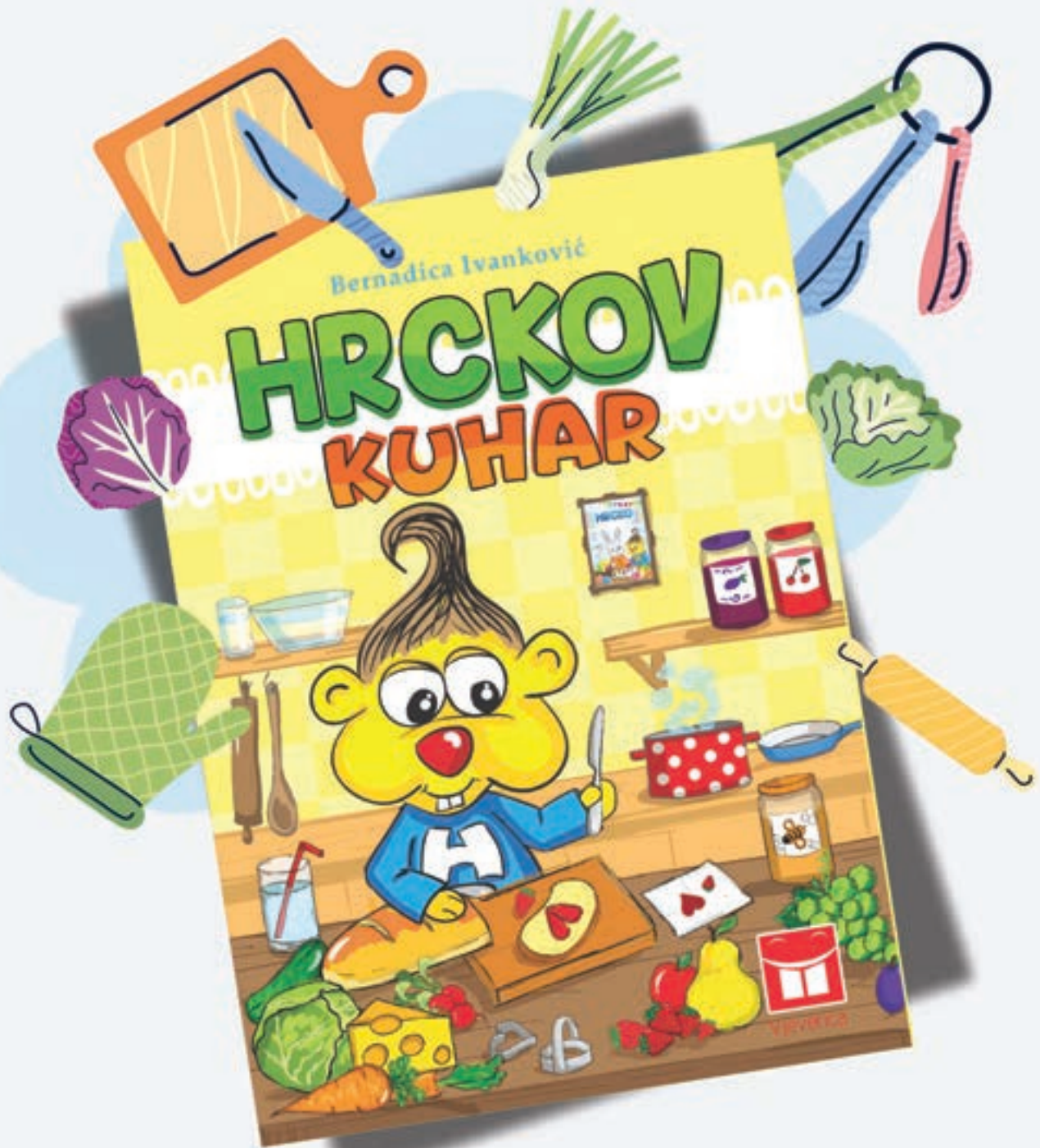
Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na mrežnoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj se raspisuje od 3. 3. 2026. godine.

Rok za podnošenje prijave istječe 7. 4. 2026. godine.

HRCKOV KUCHAR

PREDSTAVLJANJE KNJIGE

kada?

23. ožujka 2016.

19 sati

vrijeme

HKC „Bunjevačko kolo“, Subotica

Općinska smotra recitatora *Pjesniče naroda mog* u Subotici

Uspješan nastup sedmero recitatora na hrvatskom jeziku

Stara čitaonica Gradske knjižnice Subotica bila je u utorak, 3. ožujka, pravo stjecište ljubitelja poezije. Toga dana održana je 37. Općinska smotra recitatora *Pjesniče naroda mog*, na kojoj je nastupilo više od 100 recitatora osnovnoškolske i srednjoškolske dobi. Učenici su kazivali pjesme na svom materinskom jeziku, što je uvijek dobar temelj za izražajan i uvjerljiv nastup. Među brojnim sudionicima posebno se istaknulo 29 najuspješnijih recitatora, a među njima i sedam recitatora koji su nastupili na hrvatskom jeziku.

To su:

Mlađi uzrast (učenici od 1. do 4. razreda osnovne škole):

1. **Klara Kujundžić** (HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica)
2. **Matija Mikula** (OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica)

Srednji uzrast (učenici od 5. do 8. razreda osnovne škole):

1. **Marijan Ivanković Radaković** (Hrvatska čitaonica, Subotica)
2. **Magdalena Kujundžić** (OŠ *Matko Vuković*, Subotica)

Stariji uzrast (srednjoškolci):

1. **Marija Magdalena Huska** (Hrvatska čitaonica, Subotica)
2. **Anja Rončević** (Srednja medicinska škola, Subotica)
3. **Nina Sudarević** (UG *Hrvatski Majur*, Subotica)

Njihovi nastupi bili su posebno zapaženi, pa ih je žiri u sastavu: predsjednik žirija, glumac **Marko Vujević**, glumac **Gábor Mészáros**, višestruko nagrađivani recitator **Filip Čeliković** i profesorica **Suzana Kujundžić Ostojić** nagradio diplomama i plasmanom na sljedeću razinu natjecanja. Zonska smotra recitatora bit će održana 13. ožujka, također u Subotici, a na njoj će, uz domaće sudionike, nastupiti i recitatori iz Apatina, Sombora, Bačke Topole, Ade, Sente i Malog Idoša.

Proljeće nam polako stiže, a s njim i njegovi prvi »vjesnici« – recitatori, koji svojim glasom unose svježinu, radost i ljubav prema poeziji među sve nas. Zato uživajmo u njihovim nastupima i dopustimo da nas zarazi njihova pozitivna energija.

B. I.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske.
Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

SUBOTICA - Darujem štence (po izboru M ili Ž), crni ili šareni. Tel.: 024/528-682 ili 060 0532570.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaća su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa naviše.
Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade vočke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Osoba s invaliditetom (II. stupanj) traži posao u Subotici.
Kontakt telefon: 061/6767041.

Republika Srbija
Autonomna pokrajina Vojvodina
GRAD SUBOTICA
Gradska uprava
Tajništvo za gospodarstvo,
lokalni ekonomski razvitak i turizam

O B A V I J E S T

Grad Subotica i Nacionalna služba za zapošljavanje Podružnica Subotica dana 6. 3. 2026. godine raspisuju

JAVNI NATJEČAJ ZA ORGANIZIRANJE PROVEDBE JAVNIH RADOVA NA KOJIMA SE ANGAŽIRAJU NEZAPOSLENE OSOBE U 2026. GODINI

Tekst javnog natječaja i popratna dokumentacija objavljeni su na internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.ls.gov.rs, odjeljak Natječaji i oglasi i na internetskoj stranici Nacionalne službe za zapošljavanje Podružnica Subotica www.nsz.gov.rs, odjeljak Natječaji.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 10. 3. 2026.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTI te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta.
Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4528, 487 4819
Ounz@vojvodina.gov.rs

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE

objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU – NATJEČAJ ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA U AP VOJVODINI KOJE REALIZIRAJU DVOJEZIČNU NASTAVU U 2026. GODINI

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na mrežnoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj je raspisan od 4. ožujka do 7. travnja 2026. godine.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4528, 487 4819
Ounz@vojvodina.gov.rs

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE

objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU – NATJEČAJ ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE PROGRAMA I PROJEKATA U PODRUČJU JAČANJA JEZIČNIH KOMPETENCIJA UČENIKA OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA U AP VOJVODINI ZA 2026. GODINU

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na mrežnoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj je raspisan od 4. ožujka do 7. travnja 2026. godine.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4528, 487 4819
Ounz@vojvodina.gov.rs

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE

objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU – NATJEČAJ ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE NABAVE OPREME ZA OSNOVNE ŠKOLE KOJE IMAJU STATUS JAVNO PRIZNATIH ORGANIZATORA AKTIVNOSTI FORMALNOG OSNOVNOG OBRAZOVANJA ODRASLIH NA TERITORIJU AP VOJVODINE ZA 2026. GODINU

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na mrežnoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj je raspisan u razdoblju od 4. ožujka do 7. travnja 2026. godine.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4452
Ounz@vojvodina.gov.rs / peter.klimo@vojvodina.gov.rs

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE

objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU – NATJEČAJ ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE MODERNIZACIJE INFRASTRUKTURE – NABAVE OPREME ZA USTANOVE OSNOVNOG I SREDNJEG OBRAZOVANJA I ODGOJA NA TERITORIJU AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE U 2026. GODINI

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na mrežnoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj je raspisan od 4. ožujka do 7. travnja 2026. godine.

Odbojkaški Kup Srbije

Spartakova pobjeda za povijest

Foto: subotica.info

Više od pedeset godina prošlo je od vremena kada je subotički Odbojkaški klub *Spartak* osvojio svoj jedini veliki naslov. Davne 1975. godine u najveći grad na sjeveru Bačke stigao je naslov prvaka nekadašnje Jugoslavije i trebalo je proći pola stoljeća do novog vrijednog trofeja. A onda je u nedjelju, 1. ožujka, u već kasnijim večernjim satima, Dvorana sportova u Dudovoj šumi, ispunjena s više od 4.000 navijača, u potpunosti eksplodirala.

Povijesni naslov

Finalni duel Kupa Srbije donio je još jedan veliki okršaj *Spartaka* i *Radničkog* iz Kragujevca, momčadi koja je slavila u posljednja tri velika nacionalna finala osvajajući šampionske naslove u prošlogodišnjem Kupu Srbije, Superligi i Superkupu. No, odlična igra na domaćem terenu uz fantastičnu publiku na dupke ispunjenim tribinama bili su preveliki adut u rukama Subotičana, što je i konačnih 3:1 (25:20, 21:25, 25:20, 25:22) u potpunosti potvrdilo.

Izborena je pobjeda za povijest subotičke muške odbojke u Srbiji i naslov kojim su, još jednom, zauvijek upisali *Spartak* u knjige vječnih ovoga lijepog i dinamičnog sporta. A kako je bilo na terenu tijekom trosatnog finala najbolje govore statističke brojke osvojenih poena na obje strane i vrlo tijesne razlike u svakom od četiri odigrana seta. Subotičani su na krilima izvrsnog poljskog internacionalca **Jakuba Ziobrowskog** i njegovih 20 zabilježenih poena na koncu slavili posve zasluženu pobjedu, a Poljaku je pripala i nagrada za najboljeg igrača susreta. Ali ne bi mogao biti toliko efikasan da uz njega nije bila i cijela momčad u sastavu: **Simić, Flowerday, Cvitković S., Peić, Milutinović, Cvitković A., Cvetković, Suvacki, Šebek, Stević, Boić, Marodić, Ziobrowski i Huzejrović**. Uz veliku ulogu trenera **Aleksandra Mitrovića**, koji je svojim znanjem i odbojkaškom vještinom uspio stvoriti šampionsku momčad, te izuzetnom logističkom podrškom klupskog čelnništva na čelu s predsjednikom kluba **Lazarom Markovićem**.

Lazar Marković

Predsjednik kluba Lazar Marković bio je član one legendarne momčadi *Spartaka* koja je 1975. godine osvojila naslov prvaka Jugoslavije.

Prvenstvo Superlige

Pobjeda u Kupu sigurno se slavila do kasno u nedjeljnu noć i možda još malo sutradan, ali prostora za dužu proslavu povijesnog naslova za subotičku mušku odbojku nema baš previše. Prvenstveno natjecanje u Superligi ozbiljno se

zahuktava, a vodećem *Spartaku* za vrat dišu *Crvena zvezda* i upravo *Radnički*. Subotičani imaju, tako, poslije naslova u Kupu i veliku priliku osvojiti duplu krunu i ponovno se upisati u povijest odbojkaškog sporta u Srbiji. Na radost svojih vjernih navijača i svih ljubitelja ovog sporta u Subotici.

D. P.

POGLED S TRIBINA

Kvalifikacije za SP

Pobjeda (93:88) i poraz (89:91 nakon produžetaka) u dva susreta protiv Njemačke, nekadašnjeg prvaka Europe, pokazali su kako se hrvatska reprezentativna košarka ima razloga nadati ljepšoj budućnosti. Pobjedom protiv glavnog rivala za vrh skupine E momčad izbornika **Mijatovića** ostvarila je temeljiti plan i zadržala prvo mjesto, a bila je i nadomak pobjede u drugom, gostujućem susretu u Njemačkoj. Bilo kako bilo, sa sedam osvojenih bodova, koliko imaju i Nijemci, u sljedeća dva kvalifikacijska duela slijede znatno lakši susreti protiv posljednjeplasirane momčadi Cipra. I to bi trebalo biti to u ovom kvalifikacijskom prozoru iz kojeg tri prvoplasirane reprezentacije nastavljaju daljnju borbu za mjesto na sljedećem Svjetskom prvenstvu. Odlične partije protiv

Izraela i domaća pobjeda u susretu protiv Njemačke jasno pokazuju kako ova generacija hrvatskih košarkaša, pojačana siskusnim **Hezonjom** i **Šarićem**, može izboriti ponovni nastup na jednom velikom natjecanju. Bilo bi to itekako važno za budućnost hrvatske reprezentativne košarke, koja je nakon blistavih rezultata iz devedestih godina prošlog stoljeća, naprasno počela tonuti u niži razred europske i svjetske košarke. Posljednja medalja osvojena je još davne 1995. godine na Europskom prvenstvu u Ateni (bronca) i od tada natupa »teška suša« koja traje već puna tri desetljeća. Ne zaboravimo: Hrvatska je u posljednjoj dekadi 20. stoljeća igrala finale Olimpijade u Barceloni 1992. protiv SAD *Dream teama*, osvojila svjetsku broncu u Kanadi 1994. I tome pridružila dvije bronce na EP 1993. u Njemačkoj i već spomenutom EP 1995.

A danas bi veliki uspjeh bio izboriti plasman na Svjetsko prvenstvo u Kataru 2027. godine.

D. P.

Umotvorine

- * Bez svakog mogu. Biram bez koga ne želim.
- * U srcu svake krize leži sjeme nove šanse.
- * Netko vuka pripitomi, nekome je ovca divlja.

Vicevi, šale...

- Možeš li ti biti normalna?
- A za kad ti to treba?

- Sine, što se već neko vrijeme ne družiš s Markom?
- Pa bi li se ti družila s nekim tko pije, puši i drogira se?
- Ne!
- Pa eto, neće ni on.

Aforizmi

- * Kada netko pogriješi, ne zaboravite sve ono što je ispravno uradio.
- * Ne govorim NE ljudima zato što sam prezauzeta, govorim NE jer ne želim biti prezauzeta.
- * Nema veličine tamo gdje nema jednostavnosti, dobrote i pravde.

Vremeplov – iz naše arhive

Bal gradonačelnika, Subotica, 2006.

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Divojka se udaje kad je zaprose

Dva momka, dva dobra druga idu kući iz daleka. Cilog lita su izbijali valjke da uvate malo bolju zaradu, jel je svaki imo sestru za udaj, a starijeg nikog nisu imali. Sestre jedva čekaju da se braća vrate i sprema njim prćiju, a momci opet ukasnili, jel je vrijeme služilo, pa se dalo više zaradit.

Ukasnili, pa žure, al se vrijeme počelo kvarit, pa ko ulato: ako jedan dan ne pada kiša, ona se posli izlije puna dva dana.

Otego se put, momci čekaju vrijeme, pa misle već svašta i jedared će stariji:

– Znaš ti šta ja mislim, ubijali se mi a ne ubijali, meni se čini da smo mi već i tako zakasnili. Ja ti kažem da su se naše sestre već davno udale. Nisu one čekale na nas da njim spremimo prćiju.

Mlađi i viruje i ne viruje, al ko zna? Dopuštice on:

– Tvoja se možda i udala, ona je lipa, a moja kako je ružna, ne znam oće l se baš udat i s prćijom.

– A ja tebi kažem da se i ona već udala. Nismo tribali tako ukasnit.

Jedan kaže da jesu, drugi da nisu, pa se skoro i okladili ko ima pravo i jedva čekaju da dođu do kuće. Došli prvo kući starijeg, a tamo nikog. Sve je na svom mjestu, samo se osiča da žive duše nema u kući.

Momci će baš u razgovor, kad evo domaćinine sestre. Trči ko brez duše.

– Di si ti, sestro, tako ti mene čekaš iz svita?

Ona plete ovo, plete ono dok najedared nije rekla:

– Brate, šta da lažem, ja više nisam tu. Nisam te mogla iščekat, udala sam se.

– Jel ti to uozbilj kažeš?! Šta će kazat kuća u koju si se udala – kakog brata imaš kad nije spremio ni prćiju?

Divojka se samo nasmijala:

– Moj đuvegija nije pito za prćiju. Ja sam mu još kazala da ne možem kuću ostavit dok ti ne spremim krmče za zimu, a on se samo okrenio i dono za tebe dva ranjenika. Eto, udajom sam ti još i zaradila.

Ne samo krmče već dono i godišnji krov i ogriv. Momak sad vidi da je dobio mogućnog šogora, pa mu nije ni krivo, al će reda radi još kazat:

– Dobro, sestro, dobro. Al opet si me mogla dočekat da bar i ja svatkujem.

– E, moj brate, lako divaniš kad si momak. Momak se ženi kad oće, a divojka se udaje kad je zaprose.

Dobro – sve je svršeno kako triba, pa će pobratimi kući mlađeg momka. On veli:

– Tvoja se udala jel je lipa, a vidićeš, moja sestra me čeka.

– A ja ti opet velim da se varaš.

Još kako se privario. Lipa je bar dotrčala kući kad je čula da joj brat došo, a ružna ni da se pokaže. Brat bi je mogo čekat da slučajno nije izašla baš na bunar.

– Sestro, pa di si ti?! Kuća pusta, prazna, a tebi ni traga.

– Ko će tebe iščekat?! Ja sam se udala, pa već davno – kaže ona od prve riči.

– No, šta sam ti kazo! – pobratim će.

Ovaj sluša i ne sluša već se samo istrava sa sestrom:

– Dobro, udala si se pa udala, a jesi l i ti od tvog mladoženje dobila štogod za mene da zimu ne dočekam u praznoj kući kad si je već ostavila u nevrime? Jesi l i ti udajom zaradila štogod ko njegova sestra?

– Otkud da zaradim?! Ja sam mojem đuvegiji još dala.

– Šta?

– Tvoje svečane čizme i odilo da ima u čem svatkovat.

Pričao Antun Buljovčić Pikulaš
Šta u oca to u dice, 2012.

Rič po rič

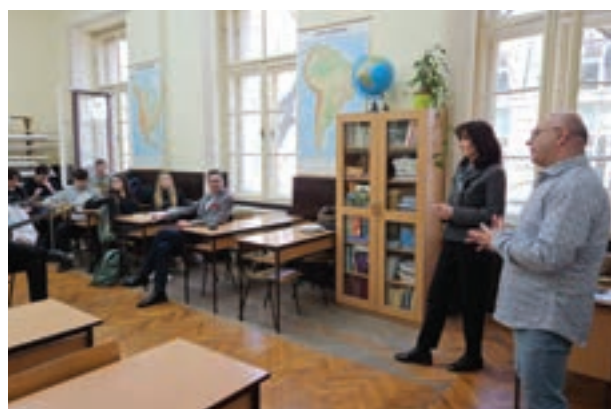
Piše: Željko Šeremešić

Pobrkalo se

Unilazim a faš sidi na po dvora. Vidim da ni skroz prizdravio jer mu još par prsti umotano. Viče: »Ženo, evo gosti. Kaki gosti? Faš Marin došo. On ni gost. Ta on je ko rođeni. De donesi još jedan stolčac za faša i onaj mali astal«. »Evo... saću sam što nisam«, žena će. Ka j donela faš naređiva i vina da donese: »Faše, sade kad budeš košto ovo vino neš ga se moć izdovoljit. Niki dan načo bure Otele i vino j tako da mu ni jedan lik ni ravan«. Odgovaram da kod njeg ne mož pobrkat vino. Daj vino iz svakog bureta likovito. Faš klimlje glavom pa će dalje: »Šta ti kažeš navo vrime? Pobrkalo se odviše. Zima počela ko kadgod u naše vrime. Za Božić sniga i ladnoće. Jest da ni to baš ko što j kadgod bilo al je i ovo štagod. E onda ide sve naopako. Došo red sunca pa se snig otopio. E onda red kiše pa ledena kiša. Pa ope di koji snig, pa kiša, pa sunce. Tako redom. I gle danaske još ni kraj zime a evo mož na po dvora sidit u cveteru i frosluku. Još zima a napolju ko u po prolića. Muve krenile letit. Martini smrdljivi kocu, letu«. »Bome faše imaš pravo. Nema vala šta s na svitu ni pobrkalo a vrime baš onako«, odgovaram. Nastavljam: »Faše, znaš Stipu Ledenog od pokojnog bać Tune Ledenog?«. On potvrđiva a ja ć dalje: »Pišta, oču reć Stipa se rodio podkraj zime uvo vrime. Bać Tunini imali bircuz i ledenicu pa s led s Dunava išo vozit. Sade kad bi reko da j to onda bila kaka odviše velika zima slago bi. Ondak s take zime bile. Sićam se ko danaske, išo im u mobu. Sniga do dupeta. Konji silom vuču sone. Na ledu sniga do kolina tako da smo ga morali lopatama odbacivat i mest da b došli do leda. A led debel vala i do po metera i ni ba bilo lako sić. I baš se taj dan rodio Pišta, oču reć Stipa. Od velikog posla ni imo ko it prijavit da s rodio pa ga šli sutra prijavit. Ispalo da se rodio na jedan dan a u knjiga zabilježili drugi dan. Nadili mu ime Stipa a vlast priopravila na Pišta. E tu ni vlast pobrkala imena već tako tila. Madžari su znali šta radu«. Na to će faš Joza: »Istina. Istina. Ta i danaske mlogi brku pa Stipu zovu Pišta«. Faš divani koko j niki dan nanom sokočalu od televizije gleda da j svit izmislio već i taku mirakulu koja može pobrkat vrime pa ga čak i nadesit: »Ko zna možda j i sade kogod vrime pobrko? Zima a proliće, skoro ko lito. Ne triba it daleko. Ta gle voće sam što ni krenilo. Tako se vrime pobrkalo da zima sam što ni prošla a kažu da ope ide. Pa koliko to put na godinu zima može doć? Študiram, ko zna moždak i tu kogod ima hasnu kase vrime pobrka?«. Isapim u sebe da faš Joza ima pravo. Da s vrime pobrkalo ako ga kogot ni pobrko. Pa ću: »Sade mi došlo, pa ni nike godine snig spo na cvitnicu? Koda mi u pameti da j koju godinu prija snig spo i na majaloš?«. »Jeste, jeste, toga se i ja sićam. Još nisam izlapio«, odgovara faš Joza pa divani da smo dosta od tog pobrkanog vrimena divanili i da triba da koštamo vino. Kaže da ga triba trošit da ne izlapi i da se ne pokvari. Ja usmi pa ću: »Faše moj dragi, kako god se vrime pobrkalo, tvoj vinograd rodi a vino se potroši«.

U NEKOLIKO SLIKA

Sat akustike u hrvatskom odjelu u subotičkoj Gimnaziji

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21, 62/23 i 91/25) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019 i 47/2025), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

**JAVNA PREZENTACIJA
URBANISTIČKOG PROJEKTA**

za izgradnju poslovno-stambenog objekta 2Po+P+3 na k. p. 9712/7 K. O. Donji grad,
u Ulici Nade Dimić, s urbanističko-arhitektonskom razradom lokacije
(naručilj projekta – VISINSKI RADNICI, d.o.o. Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o urbanističkom projektu od 13. do 19. ožujka 2026. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt može se pogledati i na službenoj mrežnoj stranici Grada Subotica www.subotica.ls.gov.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog urbanističkog projekta je KUBARCH d.o.o Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 13. do 19. ožujka 2026. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4604
Ounz@vojvodina.gov.rs

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE – NACIONALNE ZAJEDNICE
objavljuje

**OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE PROGRAMA I PROJEKATA OČUVANJA I
NJEGOVANJA MULTIKULTURNOSTI I MEĐUNACIONALNE TOLERANCIJE U AP VOJVODINI U 2026. GODINI**

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na mrežnoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj se raspisuje 3. ožujka 2026. godine.

Rok za podnošenje prijava istječe 7. travnja 2026. godine.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4528, +381 21 487 4608 F: +381 21 557 074; 456 986
Ounz@vojvodina.gov.rs, adrian.borka@vojvodina.gov.rs

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE
objavljuje

**OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE PROGRAMA I PROJEKATA USMJERENIH NA
UNAPRJEĐIVANJE PRAVA NACIONALNIH MANJINA – NACIONALNIH ZAJEDNICA U AP VOJVODINI U 2026. GODINI**

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na mrežnoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj se raspisuje od 3. 3. 2026. godine.

Rok za podnošenje prijava istječe 7. 4. 2026. godine.

»Hrvatska riječ« i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata na
Sajmu knjiga u Novom Sadu

petak, 20. ožujka (mart)

Novosadski sajam, štand Pokrajinskog tajništva za obrazovanje,
propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice

12 sati Zavod za kulturu
vojvođanskih Hrvata

Predstavljanje

zbornika radova

»Hrvati u Boki«

i

knjige »Zapisi Stevana
Ilijevića iz Boke«

13 sati NIU »Hrvatska riječ«

Predstavljanje

knjige »Hrckov kuhar«
Bernadice Ivanković

i

romana »Žig«
Mirka Kopunovića

GODINE
NOVOG
PREPORODA

175.

OBLJETNICA ROĐENJA
ARHITEKTA I GRADSKOG INŽENJERA

TITUS MAČKOVIĆ

(Subotica, 15. III. 1851. – Subotica, 17. IX. 1919.)

PROGRAM

Uvodno izlaganje:

Branimir Kopilović, stručni suradnik ZKVH-a

Predavanje:

mr **Gordana Prčić Vujnović**, arhitektica konzervatorica

Glazbeni nastup: Jazz duo **Bojan Temunović** i **Ferenc Burai**

Svečana dvorana Učiteljskog fakulteta na mađarskom nastavnom jeziku

Štrosmajerova 11, Subotica

13. 3. 2026. u 18 sati

ZAVOD ZA KULTURU
VOJVODANSKIH HRVATA

UNIVERZITET I VISOKI UČEBNI INSTITUT VEŠTAČKI ZA OBLASTIPOSREDOVANJE I PROMETI NEKRETNIM
POSREDOVANJE I PROMETI NEKRETNIM VEŠTAČKI ZA OBLASTIPOSREDOVANJE I PROMETI NEKRETNIM
POSREDOVANJE I PROMETI NEKRETNIM VEŠTAČKI ZA OBLASTIPOSREDOVANJE I PROMETI NEKRETNIM

PRETPLATITE SE

TUZEMSTVO

6 mjeseci = 1300 dinara

1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

6 mjeseci = 75 eura

1 godina = 150 eura

* Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišati cijenu pretplata.
Hvala na razumijevanju.

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju
želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna

HRVATSKA RIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

www.hrvatskarijec.rs

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje

- Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: **OTPVRS22**

AD MS FIL, Subotica

IBAN: **RS35325960160000218862**

NIU Hrvatska riječ

Preradovićeva 11, 24000 Subotica

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«

Preradovićeva 11, 24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa: **325950060001449230**

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCije:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije
Radio Maria play

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
 - 6 meseci po 1 dinar
 - 12 meseci sa 50% popusta

Astra
Telekom

011 44 22 009

PROSLAVA BLAGDANA

sv. Josipa

PRAZNIK HRVATA U SRBIJI

19. OŽUJKA 2026.

- **SOMBOR** | 9 sati
Crkva Presvetog Trojstva
Domjenak u 10 sati u župnoj dvorani
- **SONTA** | 10 sati
Crkva sv. Lovre
Domjenak u 11 sati u župnoj dvorani
- **STARČEVO** | 11 sati
Crkva sv. Mauricija
Domjenak u 19 sati u župnom domu
- **MONOŠTOR** | 17 sati
Crkva sv. Petra i Pavla
Domjenak u 18 sati u župnoj dvorani
- **SUBOTICA** | 17 sati
Crkva sv. Roka
Domjenak u 18 sati u župnoj dvorani

17 sati | **RUMA** ▪

Župna dvorana crkve sv. Roka
Domjenak u 18 sati
u prostorijama HKPD-a „Matija Gubec“

17 sati | **PETROVARADIN** ▪

Crkva sv. Jurja
Domjenak u 18 sati
Kuća bana Jelačića

18 sati | **BAČ** ▪

Franjevački samostan
Domjenak u 19 sati u prostorijama
franjevačkog samostana

18 sati | **BEOGRAD** ▪

Crkva sv. Petra apostola
Domjenak u 19 sati
u prostorijama Fondacije AGM

